

SİNEMA VE ZİN

Sayı 17
Krş.
25

MARIA MONTEZ

İlk	•	2250 dolar.
İkinci	•	2500 •
Üçüncü	•	2750 •
Dördüncü	•	3000 •
Beşinci	•	3500 •
Altıncı	•	4000 •

alacaktır.

Fakat konturat 7 yıllıktır. Yedinci sene zarfında Shirley'in haftalığı 4500 dolara çıkacaktır. Maamafih bu angajmanın, cazibesine rağmen, bir nevi, at tan inip merkebe binmek demek olduğunu da unutmamalı. Çünkü Shirley, çocuk yıldız iken haftada 1500 dolar gibi muazzam bir ücret alıyordu. Keşke, her iş böyle olsa...

Kazançlar

● Warner Bros. stüdyolarının son mali yıl içindeki net kazancı hesaplanmıştır. En büyük stüdyolardan biri olan Warner kardeşler müessesesi bir yılda 7.500.000 dolar kâr yapmıştır. Buna karşılık Columbia stüdyosunun son yıl içindeki kazancı 1.802.279 doları bulmaktadır.

Fransız rejisörü

● Eski Fransız rejisörlerinden Leonid Moguy Amerikaya gitmiş ve 20th Century Fox stüdyolarında «Paris after Dark» adlı bir film çevirmeğe başlamıştır.

● Amerika cephesindeki turnesinden dönen meşhur artist Adolph Menjou, New-Yorkta, sinemacılar birliğinde yapılan bir toplantıda, raporunu okumuş ve askerlerin daha ziyade müzikal, neşeli filmlerden hoşlandıklarını belirtmiştir. Menjou tayyare ile Hollywood'a hareket etmiş bulunmaktadır. Paramount stüdyolarında henüz adı işe edilmişse bir film çevirecektir.

İsveçte

● Epeyi zamandır İsveç Amerikan filmi gitmemekteydi. Şimdi Stokholmda Spegeln tiyatrosunda «Manhattan Tales» filmi gösterilmeğe başlanmıştır.

Maureen'in çocuğu

● 20th Century Fox sanatçilerinden Maureen O'Hara yakında bir çocuk beklemekte olduğu için, faaliyetine muvakkat bir tatil devresi vermiş bulunuyor. Hatırlarsanız kendisi 1941 yılında stüdyosunun diyalog rejisörü Will Price ile evlenmişti.

NASIL OKUNUR?

Cary COOPER .. Geri Kupır (Amerikan)
Jackie COOPER ... Cekli Kupır (Amerikan)
Melville COOPER ... Melvil Kupır (Amerikan)
Ray CORRIGAN ... Rey Karrığın (Amerikan)
Ricardo CORTEZ ... Rikardo Kortez (Alman) Bu artist aslen Almandır asıl adı (Jacob Kranz) dır
Dolores COSTELLO ... Dılares Kastello (Amerikan)

Plak Köşesi

Bu sayımızda başrolleri Eleanor Powell, Robert Young ve Ann Sothern tarafından yapılan (Lady Be Good) adlı filmin şarkılarının hangi marka plâklarda bulunabileceğini veriyoruz.

LADY BE GOOD: Söyliyenler THE FOURSOME

Mrkası (Decca 2880)

Aynı şarkı: Paul whiteman orkestrası
Markası (Decca 2880)

Aynı şarkı: Count Basie orkestrası
Markası (Decca 2631)

Aynı şarkı: Red Norvo orkestrası
Markası (Decca 779)

FASCINATING RHYTHM: Sol Hoopli orkestrası

Markası (Decca 2280)

THE LAST TIME I SAW PARIS: Hildegrade orkestrası

Markası (Decca 23183)

Aynı şarkı: Tony Martin (söyliyen)
Markası (Decca 3591)

Aynı şarkı: Russ Morgan orkestrası
Markası (Decca 3606)

YOUR WORDS AND MY MUSIC: Larry Clinton orkestrası

Markası (Bluebird 11318)

YOU'LL NEVER KNOW: Larry Clinton orkestrası

Markası (Bluebird 11318)

GELECEK SAYIDA: SUN VALLEY SERENADE

Inez COURTNEY ... Inez Kartni Hollandalı)

Jerome COWAN ... Cirom Kaven (Amerikan)

Buster CRABBE ... Bastır Kreyb (Amerikan)

Broderick CRAWFORD ... Bradrik Krovfird (Amerikan)

Joan CRAWFORD ... Jon Krovfird (Amerikan)

Donald CRISP ... Danıld Krişp (İngiliz)

Richard CROMWELL .. Riçird Kramvil (Amerikan)

Bing CROSBY ... Bing Krazbi (Amerikan)

Robert CUMMINGS ... Rabirt Kamings (Amerikan)

Alan CURTIS ... Elin Körtis (Amerikan)

Alexander D'ARCY ... Aleksandr Darsi (Mısırlı) Bir Türk beyinin oğlu

Irene DARE ... Ayriñ Deyr (Amerikan)

Linda DARNEL ... Lindi Darnel (Amerikan)

Danille DARRIEUX ... Daniel Daryö (Fransız)

Frankie DARRO ... Frenki Daro (Amerikan)

Jane DARWELL .. Ceyn Darvel (Amerikan)

Harry DAVENTPORT ... Heri Devintport (Amerikan)

(Arkası var)

Filme çekilecek romanlar

● 20th Century Fox film şirketi, Prodüksiyon müdürü Darryl F. Zanuck'ın, askerî vazifesinden dönüşünü müteakip yeni faaliyet devresine esas olmak üzere, aşağıda adları yazılı edebi ve içtimai romanların filme çekilme haklarını satın almış ve bunların bazılarının filme alınmasına da başlanmıştır.

Bu romanlardan filme çekilmeğe başlanmış olanlar şunlardır:

Song of Bernadette, yazar: Franz Werfel.

Happy Land, yazar: Mac Kinlay Kantor.

All out Arlene, yazar: H. I. Phillips.
One World, yazar: Wendel Wilkie.

Guadalcanal Diary, yazar: Richard Tregaskis.

The Keys of the Kingdom, yazar: A. J. Cronin.

Filme çekilme hakları alınmış, fakat henüz senaryoları hazırlanmakta olan romanlar da şunlardır:

Only the Stars are Neutral, yazar: Quentin Reynolds.

Last train from Berlin, yazar: Howard K. Smith.

One Destiny, yazar: Phil Strong .
Colonel Efringsham's Raid, yazar: Barry Fleming.

Ambassador Dodd's Diary, yazar : Sabik sefir Dodd. (Bu romandan alınacak filmin adı «Now It Can be told — Şimdi işe edilebilir» olacaktır.

I escaped from Hong Kong, yazar: Jan Henric Marsman

A tree Grows in Brooklyn, yazar: Betty Smith.

Centennial Summer, yazar: Albert E. Idell.

Shirley'in kazancı

● Hollywood, üçüncü büyük filmi ni vermeğe hazırlanıyor. Bunlardan birincisi «Rüzgâr gibi geçti», ikincisi «Rebecca» idi. Üçüncüsü de yine David O. Selzick stüdyolarının çevireceği «Since you went away» dır. Bu filmin baş rolünü, artık bir çocuk yıldız olmaktan çıkmış bulunan Shirley Temple yapacaktır. Bu münasebetle Shirley'in, D. O. Selzick tarafından yeniden angajmanında hangi şartların koşulmuş olduğunu da meraklı okuyucularımıza sunalım. Shirley'in konturatu Los Angeles yüksek mahkemesince tasdik edilmiştir. Bu konturata göre Shirley:

SİNEMA GAZİNİ

Cilt : 2 — Sayı : 17

19 Mayıs 1944

BU SAYIDA :

HEM ARTİST, HEM MESC'UT
Hollywood'un değışen ahlak telâkilerine dair ilgi değer bir yazı.

MUHLİS SARAHATTİN
İlk modern Türk bestekârimızın hayatı ve eserleri hakkında sürükleyici bir röportaj.

YUSUF VEHBİ
Mısırlı sanatçının hayatı ve eserleri.

HEDY LAMARR
Atıl adı Hedy Keşerler olan bu dilber sanatçıyla hayatının bilinmedik taraflarını okuyacağınız bir yazı.

PERDE ARKASINDA
Bir film nasıl çevrilir? Stüdyolarda nasıl çalışılır? Sanatçılar nasıl eğlenirler?

EDWARD G. ROBINSON
Rumanyalı büyük dram sanatçısının hayatını biliyor muydunuz? Kendisi Türkiyede bulunmuştu.

AYRICA :

RESİMLİ HOLLYWOOD MEKTUPLARI, Hollywood'dan en son ve yeni resimli haberler.
SAMMY NİÇİN KOŞUYOR? Hollywood'dan sürükleyici bir röportajımız çok enteresan bir yerine geldi.

ÇANTALAR VE AYAKKABILAR, En İson Amerikan çanta ve ayakkabı modelleri.
SİNEMA NEREDEN NEREYE? Bu günkü heybetli Amerikan sinema endüstrisi nasıl başlamıştı biliyor muydunuz? Okuyunca âdeta inanmıyacaksınız.

YENİ FİLMLE ANSİKLOPEDİSİ, en yeni filmlerin hülâsaları ve kritikleri.

ANN SHIRLEY'in nefis dört renkli tablosu, Dorothy Lamour'un söylediği "Moonlight Becomes You" şarkısı, resimli film haberleri, dedikodular, film plâkaları ve daha bin bir zengin resim ve mevzuyla Can Yoldaşının cevapları...

Bu sayfemizi süsleyen tabloda Warner Brothers film şirketinin dilber sanatçısı Ann Sheridan, aynı şirketin harp mevzuuyla alakadar «Edge of Darkness» filminden bir sahnede görülüyor.

Solda ilk modern bestekârimiz ve 25 yıldanberi durup dinlenmeden mütemadliyen olgun eserler veren Muhlis Sabahaddin'in bir resmi görülüyor. Yukarıda İzmir fuarında temsil veren Muhlis Sabahaddin Operet heyetinden bir grup, bestekârın etrafında görülmekte...

İLK MODERN BESTİKÂRIMIZ MUHLİS SABAHATTİN

Yazanı:
BURHAN ARPAD

zerine gönderildiği Dramada 1313 tarihinde vefat ediyor. Muhlis henüz sekiz yaşındadır, buna rağmen, menfi babanın erkek bir sefeli olmak dolayısıyla,

çocuğun Selânik'de ikametli tensip edildiği, sarayca irade buyuruyor. Muhlis 15 yaşına kddar Selânik'de kalıyor ve oradaki Terakki mektebine devam ediyor. Bundan sonra, anasının hünkâra müteaddit müracaatları neticesi olarak aile İstanbul'a getiriliyor ve gençlik çağına girmiş bulunan Muhlis, Galatasaray Sultanisi'ne yerleştiriliyor. Çocuk, burada ilk defa olarak garp musiki teknîğiyle tanışmak imkânını elde ediyor ve bir İtalyan musiki mualliminden piyano dersi almağa başlıyor. Meşrutiyete kadar bir amatör olarak ve şüphesiz imkânsızlıklar yüzünden sadece hususi derslerle musiki bilgisini inkişaf ettirmeğe çalışan Muhlis Sebahaddin; birden, Meşrutiyet hareketinin o sarî havasına kapılarak, siyaset hayatına atılıyor.

Muhlis Sebahaddin, kendisini bilâhare operet bestekârı olmağa götüreceği olan bu hâdiseyi şöyle anlatıyor: (Pek küçük yaşındanberi beni düşündüren ve korkutan bir şey, kafamın içinde yaşardı. Bir adam dünyaya gelir, mukadder olan senelerini yaşar, sonra ölür gider. Ne bu dünyaya gelişden, ne bu yaşayıştan ve nihayet ne de bu göçüşten, kimsenin haberi bile olmaz. İşte bu, benim için, çok korkulu bir düşünceydi. Nihayet ölecektim, amma yaşayışından dünyada izler bırakmak istiyordum. Bu hürsle —bu kelmeyi kullanmağa mecburum— pek genç yaşında poetikacılığa başladım, çok az bir zamanda, harikulâde cerbezem sayesinde, isimimin etrafında bir gürültü yapabildim. Sonra, bu mesleğin mütemmimi sayarak, gazetecliğe de giriştim. Gün geçtikçe, ekseriyet partisi için, bir tehlike olmağa başladım. Nihayet belâyı defetmek lüzumu baş gösterdi, tevkif olundum, hapsedildim, sonra da sürüldüm. Fakat Avrupaya kaçtım. Hülâsa bin bir macera. Nihayet, o zaman sözü geçen yakın dostlarımın şefaati ve iltimasıyla, bir hususi afa, memlekete döndüm. Döndüm amma, bu da bir çok kayıtlı ve şartlarla oldu. Politika yapmamak, yazı yazmamak, İstanbul'a civar köylerden birinde oturmak, ihtiyaç olmadıkça şehre inmemek... v.s. gibi. Görüyorsunuz, ki bu şartlarla, küçüklüğümdenberi beni kemiren korku tahakkuk edecekti. Şimdi şöhrete bir başka kestirme yol bulmak lâzımdı. İşte bu lüzuma kani oluşturdum, ki beni, musiki ile iştigale sevketti. Esasen, muzik içinde doğmuştum. İlk şarkımı da onbir yaşındayken yazmıştım. Hicazkâr makamından olan bu şarkımın ismi: «Etme eza, etme cefa, âşkınım» dir.

(Arkası 25 inci sahlifede)

Geçen Büyük Harpten, daha doğrusu 1919 yılından sonra, bilhassa bizim olan bir musiki temsil faaliyeti vardır. Bu devrenin çeşitli inkişaflarında âmil olmuş bulunan ve yarınki sahne musikimiz için şüphesiz kıymetli emekler sarfetmiş olan ilk modern operet bestekârlarımızı gözden geçirmek istersek, ilk karşılaşacağımız isim: Muhlis Sabahaddin olacaktır.

Muhlis Sabahaddin; 1305 tarihinde, babasının sürgün olarak bulunduğu Adana'da doğmuştur. Babası, Sultan Aziz'in hal'ini müteakip Mardin'e, oradan tahvilen Adana'ya sürülmüş bulunan ve devrinin tanınmış şark musikişinaslarından olan, Aziz'in baş mabeyincisi Hürşit Beydir. Hürşit Bey; keman, lavta, oniki telli saz tâbir olunan bir alet ve nisfiyeyi, zamanının büyük alaturka icrakârları derecesinde çalardı. İşte; menfa hayatında d şüphesiz bu iptilâsından vazgeçemiyen ve belki de, evvelden daha fazla meşgul olarak sıkıcı menfa hayatını bir parça tādile çalışan Hürşit Bey, ekseri geceler, geç vakitlere kadar devam eden musiki fasılları tertip ederdi. O sıralarda henüz beş yaşlarında bulunan küçük Muhlis de, bu fasılların devamı müddetince, bir türlü uyumaz ve sofada bir elini «of, of» diye sallıyarak mütemadliyen bir aşağı, bir yukarı dolaşmış. Oğlunun musikiye olan bu meylini sezen baba; bir gün zevcesini çağırarak şöyle der: (Sinesâf, sana esefli bir şey söyleyeceğim. Öyle seziyorum, ki Muhlis, Muzikacıdan başka bir şey olamayacak. Bu sebeple onu tabiatının seyrine bırakmağa karar verdim. Eğer ömrüm vefa ederse, —Çünkü bu arzuyu gösterdiği zaman Hürşit Bey 73 yaşındaydı— Muhlis'i on iki yaşında Moskovaya göndereceğim — Her ne kadar Hürşit Bey, teknik itibariyle garp musikisine vakıf değilse de, bilhassa rus musikisine fazlaca meclup idi— orada konservatuvarı ikmâl etsin ve bir daha Memaliki Osmaniyeye avdet etmemek üzere, frenk diyarında muzikacı olarak kalsın.)

Fakat 73 yaşında bu arzuyu izhar eden babanın ömrü, tahmini üzere, vefa etmiyor ve Hürşit Bey, Muhlis'i bizzat musikişinas yetiştirmeden, menfasının tahvil ü-

Mısurlu jönpromiye YUSUF VEHBI

Son zamanlarda İstanbul sinemalarında haftalarca gösterilen ve Türk seyircisi tarafından büyük bir rağbetle karşılanan «Fakir Çocukları» filmi helbette biliyorsunuz. Bu filmi baş erkek rolünü ve rejisörlüğünü yapan Yusuf Vehbi ise, bizim hiç de yabancıımız değildir. Geçen yıl onun (Kıy kızı Leylâ); (Lekeli kadın) ve (Gizli aşk) filmlerini seyrettik. Bu yıl ayrıca (Acı hatıraları) da gördük.

Yusuf Vehbi, yalnız Mısırın değil, yakın şarkın en değerli ve namı arsitlerinden biridir.

Hayatını tamamen sahneye vakfetmiş bulunan Yusuf Vehbi, Mısırın tanınmış bilgünlerinden Abdullah Vehbi Paşanın oğludur.

Ailesinin zenginliğine bakmıyarak genç yaşında çok sevdiği sanat hayatına atılan Yusuf Vehbi (Milâno) tiyatro mektebinden 1921 de iyi derece ile mezun olmuştur.

Zamanının maruf bir tiyatro üstadı olan Ciantone'nun en istidatlı talebelerinden olan Yusuf Vehbi 1923 senesinde ilk defa olarak Mısırda kendi parasıyla tesis ettiği Ramses tiyatrosunda sahneye çıkmış ve o zamana kadar kimseye nasip olmiyan bir muvaffakiyet kazanmıştır.

Daha tahsilde iken İtalyada mektep arkadaşlarıyla beraber verdiği amatör temsillerinde herkesin nazarı dikkatini çeken Yusuf Vehbi hakkında o zamanın İtalyan gazeteleri birçok iyi yazılar neşretmişler ve sanatkârlığını tebarüz ettirmişlerdi.

Konuşma tarzı, jesti fevkalâde mükemmel olan bu büyük artist aynı zamanda değerli bir muharrir ve iyi bir rejisördür.

Mısır sahne hayatında inkılâp yapmış birçok garp tiyatro müelliflerinin eserlerini tercüme ederek ve onlarda bizzat rol alarak temsil etmiştir.

Son zamanlarda Mısırda sinemacılığın inkişafı üzerine Yusuf Vehbi Ramses şehri adını verdiği ve içinde tiyatro, eğlence yerleri vesair şeylerin bulunduğu kendi mülkü olan Kahirenin şirin bir mahallesinde büyük bir film stüdyosu vücade getirmiştir.

Bu stüdyoda Yusuf Vehbi bizzat senaryolarını kendi yazdığı birçok güzel filmler çevirmiştir. Bu mevsimde İstanbul sinemalarında birkaçını göreceğimiz bu filmlerin

Yukarıdaki resimlerden birinde İstanbulda haftalar-danberidir oynanan «Fakir Çocukları» filminde Yusuf Vehbi ile Leylâ Muradı, diğerinde de Yusuf Vehbiyi yalnız olarak görüyoruz .

aynı zamanda rejisörlüğünü de kendi yapmış ve onlarda baş rolü almıştır.

Bugün aşağı yukarı kırk beş yaşlarında bulunan Yusuf Vehbi, bilhassa dramaların vaz'ı sahnesinde ve temsilde çok muvaffak olmaktadır. Onun kurmuş olduğu Ramses tiyatrosu, Mısırda âdeta modern bir tiyatro mektebi halini almış ve buradan Mısırın, birçok tanınmış sahne ve sinema yıldızları yetişmiştir. Bunlar arasında Emine Rızık, Azize Emir, Hüseyin Sıtkı, Nâtik Reşat, Faris Abbas gibi bellibaşlı şöretleri unutmamak gerektir.

Yusuf Vehbi, Mısırın kadın artistleri arasından bilhassa Emine Rızık ve Leylâ Muradı çok beğenmekte ve filmlerini bu artistlerle çevirmeği tercih ettiğini söylemektedir.

Yusuf Vehbinin diğer bazı filmleri daha vardır, ki bunları bu mevsimde görmedikse bile gelecek mevsimde göreceğimizi muhakkak sayabiliriz. Bunlar arasında sahne dekoru içinde geçen ve artistlerin hayatından bahseden

(AKADEMI ZI İNCE EMBİLEK)

HOLLYWOOD MEKTUPLARI

Hollywood, Mayıs 1944:

Mektup dediğiniz her zaman sadece yazı ve lâf ebeliğiyle olmaz ya!.. Bu sefer de Hollywood mektuplarının yarından fazla resimliğini sunmak istiyoruz.

Şimdi resimleri, sırasıyla takip edelim:

Yukarıda sağda Hollywood'un en gözde sarışın dilberlerinden Marie Mc Donald'ı görüyorsunuz. Marie tanımadığınız bir sima değil. Bizde (Çılgın Gençlik) ve (Gençliğin zevki) adlarıyla gösterilen filmlerde kendisini gördünüz. Şimdi oynayan (Günahkârlar Cenneti) nde tekrar göreceksiniz. Onun için Marie'nin güzelliği hakkında uzun boylu söz söylemeği abes ad ediyorum. Yine yukarıda ortada gördüğünüz dilber ve ateşli Martha O' Driscoll da yabancıdır değildir. Kendisini (Memnu meyva) dan ve son zamanlarda seyrettiğiniz Andy Hardy filmlerinden tanıyorsunuz. Martha, kanı kaynayan bir kız olduğu için, stüdyoda da rahat durmaz, fırsat buldukça böyle hoplayıp zıplar. Yukarıdaki resimde yine böyle bir marifet gösteriyor. Yukarıda sağdaki resimde ise sizlere yepyeni bir çehreyi takdim ediyorum: Gall Russell. Kendisini, henüz hiç bir filmde görmüzdünüz. Paramount film stüdyolarının yeni buluşlarından.

Aşağıda soldaki resme dikkat ederseniz Vera Zorina, Paulette Goddard ve Bob Hope'u bir arada göreceksiniz. Onları zaten (Louisiana Purchase)

filmnde de bir arada görmüştünüz. Bu filmin gördüğü sonsuz ragbetten sonra yine böyle bir komiklikle serisi hazırlamaya karar verdiler. Bu resim, kendilerini stüdyoda egzersiz yaparken gösteriyor. Gidişata bakılırsa, yeni film de hayli hoş olacak... Aşağıda ortada dilber Dorothy Lamour'u görüyorsunuz. Hayret! değil mi? Dorothy, mutadı olduğu üzere yarı çıplak değil de tamamen giyinmiş... Eh, artık sokakta da filmlerindeki kılığıyla gezecek değil ya.. bu resimde Dorothy, Amerikan askerleri arasında görülüyor. Yıldızların bir çoğuna, asker kapılarında numaralar yapıp onları eğlendirmek vazifesi verildi. Dorothy Lamour, şimdilik seyirci, fakat birazdan o da sahneye çıkıp tatlı sesyle şarkılarını söyleyecek.. aşağıda sağdaki resimde gördüğünüz marifetli heykeltraşa dikkat edin. Bu çehre, sizlere hiç de yabancı değildir. Tanıdık mı? Patricia Morison. Evet. Ta kendisi! Onun da merakı, böyle boş vakitlerinde kilden heykeller yontmaktır. Patricia'nın evi kendi yaptığı heykellerle doludur. Nihayet sizlere şu ortadaki baycını da takdim edelim. Bu duruş, bu kıyafet size kimseyi hatırlatmadı mı? Hele hafızanızı bir yoklayın bakalım Hayır, içinden çıkamadım. Çünkü kendisini değil ablasını görmüştünüz. Bu bayan Carmen Miranda'nun küçük kızkardeşi Aurora Miranda'dır. Yakında kendisini «Phantom Lady» filminde Franchot Tone ve Alan Curtis'le birlikte seyredeceksiniz.

Bu sayfede yukarıda solda yine Bob Hope'u görüyorsunuz. Hani Darwin adlı bir âlim insanların maymunlardan gelme olduğunu iddia etmiş ya.. Bob şimdi bu iddiayı isbata çalışıyor. Ağaçlara turmanıp goril maymunları gibi bağırarak Tarzana taş çıkartmak iddiasında.. vâkıa Tarzanın pantlonu yoktur ama Bob 'la pantolonlu Tarzan olacak.. kırk sene ormanda kaldığı halde bir türlü sakalı çıkmıyan Tarzan olur da, pantolonlusu neden olmaz?

Yukarıda ortadaki bayanı, eğer (Veda Pusesi) ve (Bahar Serenadı) filmlerini gördünüzse muhakkak tanıyacaksınız. Bu dilber bayan, bütün boş saatlerinde dans idmanları yapmakla geçiren Virginia Dale'dir. Kendisini son defa (Günahkârlar Cenneti) inde de seyredeceksiniz. Hollywood bu genç kızdan çok ümitli, Eleanor Powell'e bile rakip olacağını iddia ediyorlar. Göreceğiz... Yine yukarıda solda, otomobil lâstığının şişkinliğine bakıp bisikletini şişirmeğe özenen muhterem zat, ineğe bakıp büyümeğe heveslenen kurbağanın modern misalini veriyor. Özentî bu.. öğrenir ya.. kim önüne geçebilir ki.. bu zatı henüz pek tanımıyorsunuz, amma (Kanlı Korsan) filminde ufacık bir rolü vardı Belki oradan hatırlarsınız. Maamafih o size kendisini yakında tanıttacak. Adı Alan Ladd'dır.

Aşağıda solda Ray Milland, mükemmel bir aile babası olduğunu ispat etmek istiyor. Vâkıa artistlerin işleri

çoktur ve ağırdır ama, çocuklariyle meşgul olacak vakitleri de vardır. İsteyen insan vakit bulamaz olur mu? Ray de şimdi oğlunu kucağına almış, ona piyano öğretmeğe uğraşiyor. Bakalım çocuğun müzik istidadı ne kadar inkişaf edecek?

Aşağıda ortada sizlere Veronica Lake'ı kendi bahçesinde takdim ediyoruz. Şimdi Hollywood'da herkes, çiçek bahçesini sebze bahçesi haline getirdi. Bu bahçelere (Zafer Bahçesi) diyorlar. İşte Veronica'nın zafer bahçesi de burası.. sarışın yıldız, bahçesinde canla başla çalışıyor. Tabelâyı da asmış.. mesele kalmamış.

Aşağıda sağdaki resim de henüz tanınmadığınız fakat büyük bir şöhrete namzet bir sayın bayanın resmidir. Betty Hutton. Bu isme mim koyun Çünkü, kısa bir zamanda hepimizin gönüllerinizi fethedecek bir genç kızdır bu.. Neşesi, şeniği ve şakraklığıyle hepimize kendisini sevdirecek.. zaten stüdyoda da bir dakika rahat durduğu yok.. bu resimde de kendisini bir erkeği havaya kaldırıp yere gölacağı sırada.. Ne sandınız ya, ufacık tefecik görüp de karamız sepeti sanmayın.. Evet yere gölacağı sırada görüyorsunuz.

Sahifenin ortasındaki resme gelince mükemmel bir havuzda yıkanan, bu mükemmel bayan Maria Montez'dir. Bu resimde kendisini «Ali Baba ve Kırk Harami» filminden bir sahne de görüyorsunuz. Aynı filmde Turhan Bey de var

LAMARR

kimsenin ilerilemediği kadar ilerilyebilir.

Hedy Lamarr, yanlış anlaşılmiş ve bütün hayatında birçok derdler çekmiş... çevirdiği bir film yüzünden, haksız yere mahkemelere kadar sürüklenmiş, alınca kötü bir damga vurulmak istenmiş ve fakat sâfiyeti ve iyi kalbelliği sayesinde bütün bu felâketleri atlatabilmiş bir kadındır.

Babası Emil Kiesler adlı bir Viyanalıdır. Annesi de Gertrude Kiesler'ci. Hedy, 1915 yılı 9 sonesrininde doğdu. Emil Kiesler zengin bir bankerdi. Allesinin refahı yerindeydi ve genç kız, mes'ut ana babasının arasında pürüzsüz ve neşelli bir gençlik geçirdi. Mektebe başladığı zaman da zeki ve çalışkan bir talebe oldu. Sporcuymu ve bilhassa Tyrol Alplerinde Ski kaymaya bayılırdı. Fakat ne tenisi, ne de su sporlarını ihmal eder, üstelik çilingir gibi dansederdi. Böylece 16 yaşını bulan ve gittikçe güzelliğiyle bütün Viyanada dikkat gözünü üstüne çekmeğe başlayan Hedy, birgün, birdenbire tahsilini yarıda bırakıverdi. Neden? diyeceksiniz. Film çevirecekti. Daha doğrusu, film çevirmeyecek fakat evvelâ bir kere kendini stüdyoya atacak, ondan sonra da parlamanın çarelerini arıyacaktı.

Önce bir Viyana stüdyosuna Script-Girl olarak girdi. Sonradan rejisör kendisini o kadar beğendi, ki hemen bir filmde Hedy'ye bir kâtime rolü verdi. Bu, ilk rolüydü. Fakat bundan sonraki ikinci rolü, bir yıldız rolü oldu. Böylece üç film çevirdi.

Beri yandan meşhur Alman rejisörü Max Reinhardt'

Yukarıda solda Hedy'nin Amerikada yaptığı ilk film olan Algiers'den bir resmi. Sağda ise 'Ziegfeld Girl'den bir pozunu görülmüyor. (Foto: United Artists; M.G.M.)

Simsiyah saçların çerçevelediği hatasız bir yüz... Bir çift yeşil berrak göz. Muntazam bir burun ve haris burun kapakları... Kalınca dudaklı ufak bir ağız! Doğrusu çok güzel bir kadın.. hattâ belki de yıldız adı altında seyrettiklerimizin ve beğendiklerimizin en güzeli..

Zaten son zamanlara kadar bütün marifeti ve mahariyeti de güzel olmasıdır, sanılıyordu. Ne yalan söyleyeyim, ben de öyle sanıyordum. Seyrettiğim bütün filmlerinde onun bu tarafına, güzelliğine ehemmiyet verilmişti ve düşünüyordum, ki herhalde güzelliğinden başka bir şey olmadığı için... öyledir. Hattâ bir gün Hedy Lamarr'ın bir karakter rolüne çıkacağını söyleselemedi ya inanmaz, yahut da güler geçerdim. Bu düşüncemi «Tortilla Flat — Kenar mahalle» de tashih etmeğe mecbur kaldım. Hedy, burada ilk defa olarak bir karakter rolü deenmesi yapıyordu ve muvaffak oluyordu.. o halde ne diyeceğiz? Demek ki Hedy yetişiyor. Artık Hedy, yalnız bir güzel kadın değil, aynı zamanda artist olmak yolundadır. Eğer dikkat ederse yol açık.. çok ilerilyebilir. Belki,

ANNE SHIRLEY

ın derslerine devam ediyor ve tiyatroya da hazırlanıyordu. Nitekim sahnede aldığı rollerde de kısa zamanda parlamakta geçikmemiştir.

Lâkin, daha çok genç iken ve henüz yeni yeni parıldamaya başlıyorken, hayatının ilk acısını tattı. Nişanlısı, genç bir Avusturyalı subay, Hedy'nin tiyatroyu bırakmasını istiyordu. Hedy ise sanatten ayrılamıyordu. Bu mücadelede sanat galip geldi. Hedy, sevdiği adamı kaybetti. Delikanlı öldü. Genç kız okadar pişman olmuştu, ki bir an sahneyi terketmeği bile düşündü. Sonra, büsbütün kendisini oraya terkediverdi. İşte Hedy'nin başına bir sürü dertler açan meşhur «Extase» filminin bu sırada çevirmişti. Bu filmin rejisörlüğünü, dünyaca tanınmış Çek rejisörü Machaty yapıyordu.

Hedy, bu sıralarda Avustralyalı bir silâh fabrikatörü olan Fritz Mandl'la evlenmişti. Mandl, filmin bir kopyasını seyredince kıskançlığından deliye döndü ve bütün kopyalarını satın alarak imha ettirmeğe başladı. Fakat negatifi eline geçiremedi ve bir sürü yeni kopyalar yapılarak film bütün Avrupada

(Arkası 25 inci sahifede)

Yukarıda Hedy Lamarr'ın son zamanlarda evlendiği haber verilen yeni kocası John Leder'le alınmış bir resmi. Solda da Hedy'nin ressam Regina Vallant tarafından yapılmış yağlı boya bir tablosu önünde alınmış en yeni resmi. (Foto: Metro-Goldwyn-Mayer).

Beyaz perdenin

RAHAT KOLTUKLARDA FİLM SEYREDERKEN, BİR FİLMİN NASIL ÇEVİRİLDİĞİNİ HİÇ DÜŞÜNDÜNÜZ MÜ?

bir göz atacak ve stüdyo denen belâli yerdeki ağır işi hafifletmek için, artistlerin nasıl mektep çocuğu niuzlukları, şakaları ve eğlenceleri icat ettiklerini sizlere göstereceğim. Sizinle bir stüdyoya giriyoruz. Dörtbir taraf dekorlarla dolu. Her yanda elektrikçiler, projektörcüler bekliyorlar. Re-

kemleye oturmaya can atarlar.. tam böyle bir zamanda ayaklarınızın dermanı kesilmişken iskemlenizin başkası tarafından kapılmış olduğunu görürseniz, siz kızmaz mısınız? İşte bu sınırlı meselesini önlemek için tek çare olarak iskemlenin arkasına, sahibinin adını yazmak usulü konmuştur. Bu suretle o iskemle boş da dursa kimse oraya oturamaz. Bu itibarla rejisörün tahtına da adını yazdırılmış olmasını anlayışla karşılamak lâzımdır.

Evet stüdyoya giriniz, dekorlar ve sahne ışıkları hazırlanmaktadır. Bu sırada giyinmiş ve makyajları tamamlanmış olan artistler de bir kenarda bekliyorlar, yahut da birbirleriyle dama, şatranç oynuyorlar... veya, müzikiplikler serisi başlıyor. Bakıyorsunuz, bir tanesi ötekinin iskemlesine bir iğne yerleştirmekle meşgul.. bir başkası, içinde az buçuk su bulunan bir kovayı, merdivenin tepesine öyle müvazeneli bir şekilde yerleştiriyor, ki merdivene kim çarparsa zoraki bir banyo yapı-

Aşağıda Bette Davis, fırsat bulduca stüdyodaki locasına çekilerek, seyircilerine ve taktik kârlarına göndereceği fotolara imza atıyor. Bu da bir meşguliyet! (Foto: Warners Bros.)

Yukarıda Freddie Bartholomew, ışık arasında bulunduğu kısa fırsatlarda hemen sulu boya takımına yapışarak arka arkaya tablolar ve portreler yapmaya başlıyor.. onun da merakı o! (Metro-Goldwyn-Mayer)

jisör, basit bir portatif iskemleden ibaret tahtına çökmüş direktiflerini veriyor. Taht diyoruz ya, başkası kapmasın diye arkasında ismi de yazılı.. çünkü stüdyolarda iskemle derdi, başlı başına bir derttir. Yer kaplamasın diye iskemle sayısı gayet az olduğu ve artistlerle teknisyenler, mü'emmadi provalar yüzünden saatlerce ayakta kaldıkları için bir fırsatını bulup is-

Yukarıda beyaz perdenin genç ve yeni çifti Peggy Ryan'la Donald O'Connor, stüdyonun bahçesinde canbazlık numaraları yapıyorlar. Öğle tatili başka nasıl geçecek? (Foto: Universal)

Bir sinemanın rahat koltuklarına gömüldüğünüz ve filmi seyre başladığınız zaman, baş tarafında uzun boylu bir takdim ve yazı serisi okuyorsunuz. Falanca filmi mevzuunu yazmış, filanca şurasını yapmış, bu şu meseleyi halletmiş, o bu işin hakkından gelmiş..... v.s.

Hic, bir filmin hangi şartlar altında ve nasıl çevrildiğini, filmi seyrederken düşündüğünüz oldu mu? Bu, ekseriya mümkün değildir. Zira filmin mevzuuna öyle bir kapılıp gidiyoruz, ki çok kere o filmin nasıl çevrilmiş olduğunu düşünmemize imkân yok. Halbuki meselâ bir kutup filmi-nin, Kaliforniyanın çayır çayır yakan güneşi altında ve sahte karlar üstünde artistler ve teknisyenler buram buram ter dökerken çevrilmiş olduğunu bilerseniz, o filmi seyretmeğe iştihanız mı kalırdı? Bunun gibi, Arabistan çöllerinde geçen ve seması bulutsuz, güneşi yakıcı olması icap eden birçok filmlerin de oldukça soğuk havalarda çevrildiği olmuyor değil. Fakat film tekniği okadar ileriledi ve seyirciyi aldatacak öyle yenilikler buldu, ki sinemanın koltuklarına gömülüp rahat rahat filmi seyreden adam, bunların hiç birinin farkına varamıyor.

Maamafih ben bu yazıda sizlere, sinemanın hilelerinden, yeni teknik buluşlardan bahsedecek değilim. Daha ziyade sizlere kulislerin arkasına

arka tarafları..

VE HİÇ DÜŞÜNDÜNÜZ MÜ, Kİ BİR AĞIR İŞ, EĞLENCELERLE SÜSLENMEZSE TAHAMMÜL EDİLEMEZ!

çek.. Bir ötekisinin de kendine mahsus merakları var.. bir boya tenekesiyle bir fırça yakalamış, dekorların arkasına imza atmakla meşgul. bir diğeri, iskemle üstünde enbahlık tecrübeleri yapıyor.. Başka birisi de seyircilerine gönderilmek üzere imzalı fotolar hazırlamakla uğraşmakta.

Yine bir başka artist, bir köşeye çekilmiş sulu boya kutularını açmış, mânası ve gayesi bilinmeyen tablolar hazırlıyor.

Lâkin bütün bu işler, sadece rejisör: «Haydi iş başına!» deyinceye kadardır. Bir kere onun sesi çıktı mı, herkes meşguliyetini bırakıyor ve hemen rejisörün etrafına toplanıyorlar. O sırada oynayacakları sahneler çevrilecekse hemen makyajlar tazelenecek, elbiseler hemen bir defa gözden geçiyor, sonra bir kere rejisörün, bir de Script-Girl adı verilen ve rejisörlere canlı hatıra ve not defterliği eden kızların teftişlerinden geçiyorlar. Script-Girl bir gün evvel çevrilmiş o-

Dikkat Jean! Gene Kelly'nin kötü niyetleri var! Zavallı Jean Pierre Aumont, rolünü ezberlerken Gene Kelly iskemleye çuvaldız sokmakla meşgul. Tatlı şaka! (Foto: Metro-Goldwyn-Mayer)

lan sahnenin hiçbir teferruatını unutmamak vazifesiyle mükelleftir. Artıstı gözden geçirirken:

— Olmadı! diyor. Dün çeketinizin ikinci düğmesi iliklenmemişti. Düğmeyi çözün.. sonra yakanızdaki karanfil de penbe değil, beyazdı.. kapıdan girerken sağ adiminizi atmıştınız bu i-

İskemle derdi, stüdyoların en büyük derdidir. Direktörlerden biri biçare Ann Sheridan'ın iskemlesini kaptı. Kadıncağının düşünmek için Peter Lorre'nin dizlerinden başka yer bulamadı. (Foto: Warner Bros)

tıbarla beşinci adımınızın da yine sağ olması lazımdır..

Bütün bu teftişler bittikten sonra kamera (yani fotoğraf makineleri) hazırlanıyor ve birisi çıkarak (ki bu ekseriya rejisörün muavimlerinden birdir) makinenin önünde üstü numaralı ve yazılı bir tahta parçasını açıp kapıyor. Böylece, bundan sonra çevri-

Robert Cummings bir yüzme sahnesi çevirecek. Rejisör Herry Koster sahneyi tarif ediyor. «Tarif öyle olmaz havuza atla da göster!» rejisör havuza girmek istemeyince iş bu kılığı aldı. Bu da tatlı şaka! (Foto: Universal)

lecek sahnenin hangi filmde olduğu ve numarası da üzerine atılmıştır. Artık o sahne çekilmeğe başlanabilir, demektir.

Ve o sahne çekiliyor. Bazan bir defada çekiliyor. Bu, çok nadir, hattâ hemen hemen hiç olmayacak gibi bir hâdisedir. Bir sahne en aşağı üç defa çevriliyor. En aşağı diyoruz, zira elli, altmış defa aynı sahnenin çevrildiği bile olmaktadır. Normal çevrilmiş onlar yirmi arasındadır. Bu yirmi defanın hangisinin daha güzel olduğunu negatif banyo edilip kopya alınduktan sonra rejisörle montajcının ve film Amelinin elbirliği ederek seçmeleri lazım gelecek..

Neyse, buraları bize lazım değil. bir ara, stüdyonun büyük çanının çaldığını duyuyoruz. Bu nedir? Öyle tatlı..

Bir de bakıyorsunuz ki biron önce üzerinde en aşağı yüz kişi bulunan koca set (stüdyo sahnesi) boşalvermiş.. elektrikler, projektörler sönmüş, ortalıkta kimsecikler kalmamış..

Fakat stüdyonun ağzına kadar dolan başka bir yeri var. Burası kantindir. Orada teknisyenler, yıldızlar, figüranlar, rejisörler ve direktörler mektep çocukları gibi başıya çarışa, gülüşe oynasa yemek yiyorlar.. öğle tatlinden sonra iş, yine sabahki gibi başlayacak! hoşca kalın! ● Turgut

EDWARD G. ROBINSON

sinematek.tv

Bu ismi duyan herkesin aklına, kırpışık ve Asyal gözleri, şişkin alını, kısa ve kindar dudaklılarıyla, beyaz perdenin en büyük aktörlerinden biri olduğu hiç şüphe götürmüyen, şu tıknaz ve kısa boylu... Fakat çirkinliği ve şahsiyetiyle nev'i şahsına münhasır büyük bir sanatkâr olan adam gelecektir.

Edward G. Robinson! Sessiz filmin birçok şöhretlerini yıkan sesli filmin yere seremediği büyük sanatkârlardan biri...

Seyircisine tesir etmek için, ne geniş jestlere, ne kuvvetli mimiklere, ne de lâf ebeliğine ihtiyacı yok. Dikkat ettinizse filmlerinde de az konuşur, az kımıldar fakat çok düşünür bir haldedir. Durgun tavırlarıyla en anlaşılması zor hisleri bile ifade etmesini kolayca becerir.. Zaten asıl sanat da bu değil mi? Başlıca hususiyetlerinden biri de katiyen kimsese benzeme-yişi ve kimsenin de ona benzemeğe muvaffak olamayışı.. yukarıda da dedim ya.. tamamen nev'i şahsına münhasır..

İlk defa «Little Cesar» filmiyle büyük sanat kudretini bütün dünyaya tanıttı. Bizde gösterilmiş olan filmleri (Kanunsuz şehir), (Kanun benim), (Son gangster) di.. nihayet (Uygunsuz arkadaşlar) ı ve en sonunda da onun sanat âbidelerinden biri olan (Doktor Ehrlich) ı seyrettik. Küçük Sezar, bizde gösterilmedi. Onun gibi, bizim göremediğimiz daha bir çok filmi vardır, ki (Scarface), (Each Dawn I die), (Dispatch from Reuters), (Manpower) ve nihayet (The Seawolf) bunlar arasındadır.

Edward G. Robinson, asıl adıyla Emanuel Goldenberg, aslen Romanyalıdır. 1893 yılı 12 ilkkânununda Bükreşin fakir mahallelerinden birinde doğdu. Fakat daha bir çocukken ailesi Amerikaya hicret etti ve küçük Emanuel de böylece çocukluğunun yarısını Romanyada, yarısını Amerikada geçirmiş oldu. Bu seyahat esnasında İstanbul'da da epeyi bir zaman kal-

mışlar ve kendi anlattığına göre, Üsküdar semtinde oturmuşlardı. Amerikada liseyi bitiren Emanuel, sonradan meşhur Columbia üniversitesine yazılarak çalışkan bir talebe olduysa da üniversiteyi bitirmeden başlayan ilk dünya harbi sırasında askere alınarak, deniz kuvvetlerinde çalışmaya başladı. Sonraları ise zekâsı ve bir çok lisanlar bilmesi yüzünden kendisini bahriye istihbarat teşkilâtında çalıştırdılar.

Mütarekeden sonra üniversiteyi bitirerek kendine bir iş arıyan Emanuel, nihayet tab'ına en uygun geien iş olarak sahneye atıldı. Önceleri kendisine büyük fırsatlar vermiyor, âdeta kabiliyetini göstermesine imkân bırakmıyorlardı. Lâkin bir defasında bastalanan bir aktörün yerine ramplasın olarak çıktığı gece, hem halk, hem de tiyatro direktörleri Emanuel'in müthiş kabiliyetini sezmekte gecikmediler. Ondan sonra artık büyük rollere çıkmaya başlayan artist, kısa zamanda Amerikan sahnesinin en meşhur simalarından biri olmakla kalmadı. Aynı zamanda sessiz filmlerde de çalışmaya başlayarak orada da kendine mühim bir yer yaptı. Fakat tam bu esnalarda sesli filmin icat edilmesyle bir ara durgunluk geçiren sinema sahası, bu büyük kıymetli yine ihmal etmedi. Üstelik, sesli film birçok yıldızları söndürürken Edward G. Robinson'a dokunmadı..

Lâkin onun bütün dünyaya şamlı bir şöhret yapmasına sebep olan ilk film, 1933 de rejisör Mervyn Le Roy idaresinde çevirdiği «Little Cesar» filmidir

O zamandanberi Warner Bros. - First National film şirketine konturat-

Bu sahıfede Edward G. Robinson'un evinde alınmış en yeni pozlarından birini görüyorsunuz. Realmde artistin bütün ciddiyeti ve ağır başlılığı seziliyor. (Foto: Warner Bros.)

la bağlanmış bulunan Edward G. Robinson bir daha sahneye çıkmak fırsatını bulamadı ama arka arkaya ve âdeta hiç durmamacasına bir sürü gangster filmi yaptı. Yalnız onun çevirdiği gangster filmleri, basit heyecanlı kordelâlar değil, daha ziyade o mevzuun klâsikleri sayılabilecek kudrette eserlerdir.

Edward G. Robinson, çok okuyan, çok gezen ve gören kafalı bir adamdır. Amerikanın en namlı hususi kütüphanelerinden birine sahip olması da bu artistin karakteri hakkında iyi bir fikir verebilir. Aynı zamanda mükemmel bir sporcuyu olduğunu da ilâve etmeliyiz. Bilhassa golf, futbol ve otomobil sporları en ziyade sevdikleridir. Poliglott yani çok lisan bilir olduğunu evvelce de söylemiştik. Bu, yalan değildir. Edward G. Robinson Fransızca, Almanca, İtalyanca, İspanyolca, Rumence, İbrani dili, Alman İbrani karışığı bir dil olan Yiddiş (şimşil yahudicesi) ve bunlardan başka İngilizceyi, aynı kuvvette ve ana dili gibi konuşabilmektedir. Ağır başlı ve hayatını daha ziyade yuvasındaki saadete süsleyen bir adam olduğu için dışarıda pek görülmez. Eski artistlerden Gladys Lloyd'la evlidir ve 19 mart 1933 te doğmuş bir oğlu vardır. Eddie adını taşıyan oğlunu da artist yapmak istediği söyleniyorsa da çocuğun daha ziyade denizcilikte merakı olduğu görülmektedir. Maamafih Robinson' larda müzik kültürü ileri olduğu için, herhalde babası ona ya sahne veyahut da müzik zevkını aşılacaktır.

Edward G. Robinson için kısa boyulu dedik. Bu kısalığın Amerika ölçüsünde olduğunu da hemen ilâve etmek lâzımdır. Çünkü artistin boyu 1.72, kilosunu da 79 dur.

A. Sevinç

Bu sahfede solda yukarıda Edward G. Robinson'u, son zamanlarda oynayan Dr. Ehrlich filminde görüyorsunuz. Ortada direktör Billy Wilder'le konuşurken, aşağıda da (Larceny Inc.) filminden bir sahnede. Sağda yukarıda ve ortada iki yeni resmi ve aşağıda da (Uygunsuz arkadaşlar) filminden bir sahnede. (Foto: Warner Bros.)

— Şimdi şakayı bırak Al dedi. Biliyorum doğumgününe tes'it etmek çok demode bir şeydir ama, seni Algonquin'e davet ediyorum iştel

— Pazartesi akşamı işim var, gelemem.

Sammy kendisini başından savınak istediğini hissetmemiş gibi sordu:

— Pazar, işine gelir mi?

— Canım, dedim. Bence doğumgünü hakiki gününde yapılırsa bir şeye benzer. Sen şu işi bensiz yaparsan, daha iyi olacak.

Ve biraz mânidar ilâve ettim:

— Kendim gelemeyeceğim amma, aklım hep sende olacak..

Fakat Sammy, sözlerimi dinlemiyor gibiydi:

— Hayırlı dedi. Eski dostum Al yanımda olmazsa doğumgünüm bir şeye benzemeyecek. Onun için bu tes'it işini pazara bırakacağım.

Algonquin'in holünde karşılaştık. Sammy, orada ince bacaklı, çok zayıf ve hastaymış gibi sarı benizli, çellsiz vücudlu bir kıza bekliyordu. Kız, kırkinci sokak dansözleri gibi boyanmıştı. Dudaklarında bol bol ruj, gözlerinde kalın bir tabaka rimel, lüzumsuz derecede fazla pudra ve allık... İçtimden bir arzu geldi: çıkar mendilini, sil şunun yüzünü gözünü bir temiz... Amma nene lazım?

Sammy takdim etti:

— Mis Rosalie Goldbaum.. bu zat da bizim gazetede benden sonraki sütunun muharriri Al Parker'dır.

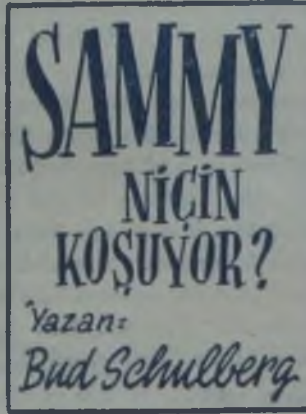
Mis Goldbaum:

— Ooo mister Parker, dedi. Tanıştığımıza memnun oldum. Sammy, sizi hiç ağzından eksik etmez!

Sammy, bir tarafına Mis Goldbaum'un bir tarafına da benim kolumu alarak ikimizi de holden geçriş lokantaya götürdü. Şef garsonun bakışlarını, buraya her zaman gelen, alışkın bir müşteri otoritesiyle karşıladı. Sonra ağzındaki sigara doğru gülümsedi. Günün yüzü suyu hürmetine olacak, ayaklarına bir Londra mağazasının Amerikadaki şubesinden bir çift yeni siyah ayakkabı geçirilmişti.

Akşam yemeği monoton geçti. Sammy'nin gözleri, etrafı harıl harıl meşhur çehreler aradığı için, iki davetlisi olan bizlerle meşgul olmaya pek vakti yoktu. Bir ara birdenbire Pulitzer mükâfatını üç defa kazannış olan tiyatro muharriri George Opdyke'i salonun tâ öbür ucunda gördü, uzun uzun, kendini göstermek istemesine ona baktı. Sammy'den dalgın bir hal peyda oldu amma, Sammy hiçbir zaman birşey düşünmezdi ki dalsın! Herhalde yeni bir plân hazırlıyor olacaktı..

Hollvuttan Bir Röportaj

4 ÜNCÜ YAZI

zın için mükemmel bir mevzu fikri vardı. Kendikendime sorup duruyordum nasıl buldunuz diye?.

Opdyke, onun yüzüne baktı:

— Korkarım ki bu hususta size bir cevap veremeyeceğim. Çünkü aldığım posta arasında bir sürü gazete kupürü var.. hangi birine bakayım?..

Böyle bir söz sizin veya benim cesaretimizi kırmaya yetirdi. Fakat bu cevabın Sammy'deki tesiri, ancak aklına yeni ve daha mükemmel bir şey gelmesi oldu:

— Biliyor musunuz Mister Opdyke?, dedi. Sizinle karşılaşmış da «On birinci emr» in ne kadar hoşuma gittiğini söylemeliyim dalma özlördüm.

Bu söz Opdyke biraz canlandırmıştı.

— Sahi mi? dedi. Halbukiye ben o bir perdelik piyesin çoktan unutulduğunu sanıyordum. Ben «Onbirinci Emr» i meslek hayatımın tâ başlangıcında yazmıştım.

Sammy şöyle cevap verdi:

— Yazdığınız zaman ne kadar güzeldiyse, bugün de hâlâ öyle.. Bir iki hafta önce bir daha okudum. İnsanda bıraktığı devamlı tesire hâlâ hayretteyim.

Opdyke, adamakıllı pohpohlanmış bir halde tekrar:

— Sahi mi? dedi.

Sammy'nin neyi kastedtiğini anlıyor ve hayret ediyordum. Her muvaffak muharrir, rağbet görmemiş ve unutulmuş bir eserinin medhini duymaktan hazeder. Çünkü o, o eserin şimdiye kadar yazdıklarının en güzel olduğuna kanidir.

Bundan sonra hayret içinde gördüğüm şu oldu:

Yukarıdaki resmimizde Hollywood'dan muhtelif manzaralar ve Brown Derby lokantasıyla, Santa Monica kilisesi görülüyor.

Bu arada Opdyke kahvesini içmiş bizim masanın yanından doğru geçmeğe niyetleniyordu. Kendisini selâmlamaya hazırladığım bir sırada —uzakta bir ahbablığımız vardı— Sammy selâmımı yakaladı ve yüksek sesle bağırdı:

-- Hey Al, benim mister Opdyke'e takdim etmek istediğini söyleyip duruyordun yal.

Tabii, benim asla düşünmediğim bir şeydi amma ne çare ki iş işten geçmişti. Zira Opdyke adının söylendiğini duyunca durmuştu. Şöyle bir an sessiz durdu, fakat bu duruş Sammy'yi takdim etmeğe yetti. Kâfir, yine istediğini elde etmişti.

Fakat Sammy, iş başında görülmeye değerdi doğrusu. Opdyke'e bir yaprak sigarası ikram etmişti ve söyleniyordu:

— İki ay kadar önce size, makalelerimden birini göndermiştim. O yazıda si-

Opdyke, sahiden bizim masaya oturdu. Bana döndü:

— Himaye ettiğiniz delikanlı Amerikan tiyatrosunu sahiden iyi tanıyor.. dedi.

Himaye ettiğim genç! Dinlememek için başka bir tarafa döndüm. Şimdi işi çakmışım: Sammy Opdyke'in bu lokantanın daimi müşterilerinden olduğunu her nasılsa öğrenmiş olacaktı. Bunun üzerine umumi kütüphanelerden birinde muharririn eserleri üzerinde çabuk bir araştırma yapmıştı.

Müteakip çeyrek saatte Sammy artık hakiki dekorunu bulmuştu. Kendini, nüktepervaz ve keyifli göstermek için bir hayli zorladı ve Opdyke'i nüktede yaya bırakmak için bütün zekâsını seferber etti.

Opdyke, Sammy'ye «Sizi tanıdığuma gayet memnun oldum» deyip de gittikten sonra Mis Goldbaum esnemeğe başladı; ben de evde daha bir sürü işim olduğundan bahsettim. Sammy, Mis Goldbaum'a baktı ve bana:

— İkimiz de sizin, bizimle birlikte tes'ide gelmenizden çok memnun kaldık! dedi.

Kız, mes'ut, tasdik etti. Doğum gününü tes'idi bitmişti. Kendilerini son olarak kolkola yeraltı trenine inerken gördüm; kız ona, yukarıya doğru bakıyordu: o, henüz on dokuz yaşındaydı.

Sabahleyin bizim Winchell'in köşesini okurken az kalsın nefesim kesilecekti. Orada birinci sahifede kalın harflerle basılı, âdeta gözüme batan bir yazı vardı: «Parlak bir istikbale namzet genç meslekdaşımız Sammy Glick'in 21 yaşına basması dolayısıyla dün Algonquin'de yapılan merasimde, belli başlı tebrik edenler arasında George Ppdyke ve muharrir Al Parker görülmüyordu.. v.s.»

VIII

Sammy'nin masası benimkinin yanındaydı ama müteakip haftalarda mümkün mertebe ona görünmeğe gayret ettim. Yavaş yavaş kendime sormaya başladım, acaba biz, ikimiz aynı gazetede yanyuna çalışırken kimseler miydik?.. Fakat bu meseleyi düşünerek atarak, şimdiye kadar edinmiş olduğum yerlerin hepsini elimden kaçırmaktan korkuyordum.

Bir gün yazihanemizde, çirkin zayıf yüzlü, gözlük arkasından zeki zeki bakan ve koltuğunun altında bir müsvedde bulunan bir delikanlı belirdi ve titrek bir sesle Sammy Glick'i görmek istediğini söyledi.

Dediğine göre adı Julian Berry'ydi ve bizim gazetenin reklâm kısmında çalışıyordu. Fakat hayatında biricik arzusu muharrir olmaktı.. İmm, radyo için bir temsil yazmıştı... İmm, Mister Sammy Glick de radyo piyesleri için mükemmel bir mütehassıs olduğundan acaba Julian Berry'nin eserini okumak zahmetine katlanır mıydı?

Berry bir sürü reveranali selâmlaş çakarak reklâm daftresine yollandıktan sonra Sammy oturdu ve piyesi okudu.

Üç gün sonra delikanlı tekrar geldi. Sammy, hareketle elini sıktı. Zavallı oğlana:

— Burada mükemmel bir mevzu fikri var! dedi. Tabii epeyce amecillik seziliyor ve üzerinde çalışmak lazım.. fakat biraz uğraşılırsa bir şeye benzeyecek sanırım..

Berry heyecanla sordu:

— Bana yardım edeceksiniz demel: ki?

Sammy, mütevazı:

— Evet, belki bir şeye benzetirim, dedi. Sonra da benim ajana verilirim.

Berry:

— Sahl mi? dedi. Doğrusu bu kadarı ummuyordum.

Çocuk bunu söylerken, sevincinden Sammy'nin boyuna sarılacak sandım. Ömrümdede hiçbir zaman, aldatıldığına bu kadar sevinen bir adam görmemişim.

Bişare oğlan kapıdan dışarı çıktığı zaman Sammy bana döndü ve sordu:

— Al, benim için iyi bir ajan nerede bulabilirim? Bu hikâyeyi Hollywood'a atacacağım. Deha şimdiden adını

buldum bile: Erkek çalan kadın? Ne dersin?

Kendimi ciddi kalmaya zorlayarak:

— Ajanlar senin Hollywood için alâka gösterdiğini öğrendikleri anda hepsi başına üşürler canım! Fakat bence Myron Selznick'ten iyisini pek bulamazsın!

Sammy, hemen kaybolacak olan bir sâfiyetle sordu:

— Selznick oır işe yarar mı dersin?

— Sanırım, dedim. Madem ki Norma Shearer, William Powell ve daha bir düzine başka yıldız işine yarıyor.. Sammy:

— Hele bakalım! dedi. Kendisini bir kere denarım..

Bu sözler üzerine:

— Sammy, dedim. Ben seni bu kadar çekingen görmemişim. Eminim ki Myron Selznick seni, işini kendisine vermek hususunda bir lâhza olsun tereddüt ettiğini duyarsa bu işi katliyen affetmez.. ben olsam hemen şimdi kendisine telefon ederdim..

Sammy, kendisiyle alay ettiğimi belki de anlamıştı ama tınmıyordu.

— Kendisini nerede bulabilirim? dedi.

— California, Beverly Hills, Myron Selznick and Co.

— Bravo be Al! dedi. Aklıma bir şey getirdin!

Bundan sonra yüzüm dehşet ve hayretten herhalde bembeyaz kesilmiş olmalıdır. Çünkü telefon icat edildi edileli bu kadar hayrete değer bir mükâleme vukubulmamış olduğundan eminim..

Sammy, telefona yapıtı ve:

— Alo madmazell, dedi. Ben mister Glick.. şimdi Kalifornia'da, Beverly Hills'te mister Myron Selznick'le konuşmak istiyorum.. şahsiyle, kendisiyle konuşmak istiyorum amma..

Hep birlikte hattın bağlanmasını bekledik kimse sesini çıkarmadı. Sammy gayet meraklı, ben de fevkalâde şaşkın bir haldeydik. Sadece yüzüne bakıyor, sesinin çıkmasını bekliyor ve hayret ediyordum. Birden söze başladı:

— Allo.. mister Selznick mi? Ben Newyorktan mister Glick'im. Sammy Glick. Yazmış olduğum senaryoyu size vermek istediğimi söyleyecektim de telefonu, onun için açtım. Tabii, helbette adımı henüz duymuş değilsiniz. Fakat daha duyacaksınız..

Şimdi bana belki melki diye ağız yapmayın canım. ben size Hollywood'un şimdiye kadar bir eşini daha görmediği en büyük ve en emin şaheserden bahsediyorum, siz bana belki melki diye lâf ebeliği yapıyorsunuz.. ne belkisi bayım, ben de bir araba belki var.. Mister Selzwick, belki de senaryoyu size hiç göstermiyeceğim, belki de büsbütün başka bir ajana vereceğim.

Ne sanıyorsunuz ya, keyfim için bir sürü telefon parası verebilirim, ne olacak keyif bul. Siz öyle kabul ettikten sonra.. haydi hoşça kalın!

Evet senaryo burada, masamın üstünde, fakat siz alâka göstermediğiniz müddetce ben de senaryoyu size gösterirsem arap olayım..

Hah söyle.. söyle biraz yola gelin bakalım! fakat ellinize varır varmaz senaryomu okumanız lazım. Çünkü fikir fevkalâde yenidir ve kimseye fikrimi aşurmak için vakit bırakmak istemiyorum.

Ha, bir şey daha var. Senaryoyu bitirir bitirmez hemen bana telefon edin. Eger masraftan kaçarsanız, buraya Record gzetesine benim hesabıma telefon edersiniz..

Şimdi anlaştık değil mi? «Erkek Çalan Kadın» übrü gün yazihanenizin üstüne varacak. hoşça kal Myron'cum!

Sammy ahizeyi astı, cebinden mendilini çıkardı ve alnında biriken terleri sildi. Sonra mendilini yerine soktu, tekrar çıkardı, yeniden yüzünü kuruladı.

— Oof! dedi

Son ravunttan sonra yerine çöken bir bokadır gibi iskemlesine çökmüştü.

— Arkası var —

*Moonlight
Becomes You*

Moonlight becomes you
It goes with your hair
You certainly know the righthing to wear

Moonlight becomes you
I'm thrilled at the sight
And I could'nt get so romantic to night
You're all dressed up to go dreaming
Now don't tell me I'm wrong
And what a night to go dreaming
Mind of I tag along
If I say I love you
I want you to Know
It's not just because there's Moonlight
Although, moonllgt becomes you so.

— OKUNUŞU —

Munlayt bikamz yu
It göz vid yor hêr
Yu sörtünlî nô dî rayt ting tu vîr
Munlayt bikamz yu
Aym trîld et dî sayt
End ay kudunt get so romentlc tuyt
Yur ol drest ap tu go drûmin
Nav dont tel ml aym rông
End vat e nayt tu go drl
Maynd if ay teg alon
If Ay sey ay lav yu
Ay vant yu tu nô
Itz nat cast bikoz derz munlayt
Oltô munlayt bikamz yu so.

TÜRKÇESİ

Mehtap sana benzemekte
Sağların da dolaşırken sana ne
Kadar da yakışıyor ışıkları
Giyeceğin şeyin en doğrusunu bilirsin
sen

Mehtap sana benzemekte
Ben ise bu manzaradan heyecanlanı-
yorum

Ve bu gece fazla romantik olannıyorum
Sen hülya kurmak için hazırlanmışsın.
Sakin yanıldığımı söyleme

Hayâl kurmak için ne de güzel bir gece
Kollarıma alsam seni kızar mısın acaba

Seni seviyorum derken
Şunları bilmeni istiyorum

Bu gece yalnız mehtap yok
Asıl mehtap sana benzemekte

Bu sayıda, başrolleri Dorothy Lamour,
Bing Crosby ve Bob Hope tarafından
yapılmış olan -ROAD TO MAROCCO-
adlı Paramount filminin en güzel şar-
kısını sunuyoruz.

Çantalar VE Ayakkabılar

Bu sahifemizde sizlere en son Hollywood ayakkabı ve çanta modellerinden birkaç nümune sunuyoruz. Yukarıda soldaki çanta, pli ve dikişlerinin şekli bakımından gayet orijinaldir. Ortadaki açantanın şeklinin yeniliğini ise farketmemeğe imkân yok. Taşınış hususunda da ayrıca dikkat gözünüzü çekmek isteriz. Sağdaki çantaya gelince kibar şekil ve hacmi bakımından pratik oluşuyla bilhassa nazarı dikkatli calıptir.

Ayakkabı modellerimize gelince bunların büyük bir ekseriyetli basit modellerdir. Biz bu sahfede yaz modellerinden ziyade sonbahar ve kış modelleri vermeği tercih ettik. Çünkü yaz modelleri vermek için vakit hayli gecikti. Soldan birinci model, bilhassa ruganda tyl netice vermektedir. İkincide gayet şık bir podösüed ve glâse kombinezonu görüyorsunuz. Üçüncü model kapalı ve iki renk karışmasından hasıl olmalıdır. Dördüncü ise çok şık bir sokak ayakkabısıdır. Aşağıda ortadaki modelin zarafetine dikkat gözünüzü çekmek isteriz. Bu, spor bir uzun gezinti ayakkabısıdır. Krukodil ile olduğu kadar podösüed ve diğer derilerle de mükemmel bir surette yapılabilir. Sağdan birinci ayakkabı da rujan ve podösüed karışmasından hâsıl olma şık bir kombinezondur. İkincisi gayet sempl, lâkin o derece şık bir ayakkabı sunuyor. Üçüncünün yürümeği kolaylaştırıcı şekline dikkat ediniz. Dördüncü ayakkabıda ise kup orijinalitesinden başka bilhassa dikiş şekillerinin ehemmiyeti var. bu modellerin, yeni ve görülmemiş, cazip ayakkabılar vereceği muhakkak.. Eğer ayakkabılarınızı ismarlama yapturmak merakındaysanız, ayakkabıcınızın aynı modeli başkalarına da yapmaması şartıyla buradan beğendiğiniz bir modelden ismarlayınız.

Bu sırada, Amerikada ne oluyordu?

Evet! Sinemayı, birinci sınıf bir endüstri, muazzam bir kudret haline getiren bu memlekette ilk film nasıl doğdu ve yedinci sanat nasıl emekledi?

Gözlerimizin önünde bugünkü heybeti ve kudretleriyle durup duran Amerikan filmciliğinin tarihine bakınca hayret etmekten kendimizi alamayız. Çünkü bu başlangıç, karmakarışık bir sergüzeştir, bir açaplıklar, bir el çabuklukları serisi halinde oldu.

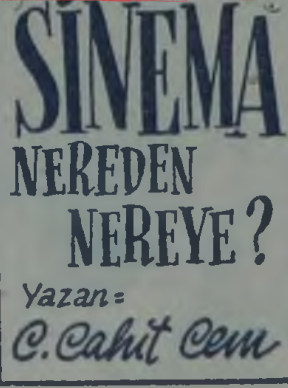
Gerçi Amerikan sinemacılığının başlangıçları da Fransız sinemacılığına ve öteki memleketlerinkine benzemez değil. Yalnız bu başlangıçta daha kesif bir karışıklık ve daha sinirli bir atmosfer hâkimdir. Filmlerde daha geniş bir icat kabiliyeti, daha garip kombinezonlar sezilir.. bu başlangıçta, bir iki hafta içinde toplanmış ve yeniden kaybedilmiş servetler az değildir. Zira Amerikan film sanayiinin ilk öncülere Goşolar, tenekeciler, eskiciler, kürkçüler, atlı karınca sahipleri oldu. Mücadele, bunlar arasında başladı, takip edilemeyecek kadar karışık bir halde devam etti ve bundan... muazzam bir endüstri doğuverdi. Edison «Kinetoscope» adını verdiği projeksiyon aletini, aşağı yukarı Lumière kardeşlerle aynı zamanda, 1895 yılında icat etmişti. Yine aynı sıralarda Thomas Armat ve Jenkins projeksiyona daha iyi yarıyan bir alet yapmışlar ve buna «Vitascope» adını vermişlerdi. Vitascope'un ilk hususi denemeleri 1895 yazında yapıldı, ve Edison bu tecrübelerden sonra Armat'yl da kendi teşkil ettiği şirkete almayı düşündü. Böylece her iki aletin en mühim noktaları birleştirilecek ve daha mükemmel bir alet meydana getirilecekti. Şirket de bu aletin piyasaya çıkarılıp satılması için doğmuştu. Bu suretle vücade gelen projeksiyon aleti ile 1896 nisanında ilk defa olarak Koster and Bial's Music-Hall'de halka bir sinema temsili verdi. Netice fevkalâde parlak oldu ve Lumière'lerin Fransız halkından gördükleri rağbet ayarında bir rağbetle karşılaştı. Zaten birkaç hafta sonra da Lumière şirketinin New-York'ta Eden-Musée de ve B.F. Kleith'in da Union-Square tiyatrosunda film temsilleri başlıyordu.

Bu ilk film gösterileri muvaffakiyetle neticelendi amma, halkın bunlara karşı bir nevi çekingenliğinin duyduğunu da inkâr etmemeliyiz. Amerikalıların ağız pek yanıktı. Bir zamanlar Barnum adlı bir canbazhane sahibi çıkmış, binbir çeşit hokkabazlık ve macrabazlıkla seyircileri adamakıllı aldamıştı. Barnum'un hâfeleri bilhassa karanlıkta başarılıydı. Bu yüzden halk, karanlıkta yapılan bir temsil lâfını duyar duymaz «Ha ha.. altında yine bir dalavere vardır!» diye düşünür olmuştu. Zaten sadece 19 cent'e seyredilen sinemadan nasıl şüphe edilmesin. ki bu kadar ucuz seyran mı olurdu? Başka bir kısım halk da karanlıkta soyulmaktan, yankesiciler tarafından çapılmaktan korkuyordu..

Hattâ bazı sinemacılar, duvara bir delik delerek, içerdeki karanlıkta sahiden bir şeyler seyredildiğini, kapı önünde tereddüt eden müşterilere gösteriyor ve onları sinemaya girmeğe ikna etmeğe uğraşıyorlardı.

Nihayet karanlığın muhtemel faydaları, zararlarına galip geldi. Halk, yavaş yavaş sinemaya ısındı.

Tabii ilk Amerikan filmleri de aynı sevkıtabi'nin tesiri altında, Pathé, Gaumont ve Méllès'inkilerden başka bir şey olmadı. Amerikalıların, ilk filmlerinde pek az orijinalite görülüyordu. 1895 yılının Amerikan filmleri, hemen tamamen o yılın Fransız filmlerinin birer taklidiydi. Kısa komediler ve aşk sahneleri çevriliyordu. Üç

4 ÜNCÜ YAZI

dakikadan fazla süren film yoktu. Filmler, bir filmün üç dakikaluktan fazla olmasının imkânı olmadığına kanidiler. Çünkü daha uzun filmleri halkın anlamasına imkân yoktu. Zaten filmün mevzuunu da kendileri uydurdıkları için, sahiden anlaşılır ve içinden çıkılır şey değildi kâflr..

Nihayet, Amerikan filmleri de yavaş yavaş, Amerikan halkının tabiatına uygun nüanslar peydahlamaya başladı. Meselâ aktüalite filmleri kısa zamanda pek rağbet gördü. Ama ne aktüalite! Meselâ İspanyanın Amerikaya harp ilân ettiği 1897 yılında; harp ilânı günü Morse Building binasının damında «Kahrolsun İspanya!» adlı büyük (!) vatani film çevrildi. Bu film, muazzam bir muvaffakiyet

kazandı ve şimdi Warner Bros. (Warner kardeşler) şirketiyle birleşmiş olan, Amerikanın ilk büyük film şirketlerinden Vitagraph'ın doğmasına sebep teşkil etti.

Başka filmciler daha iyisini yapmak istediler ve Cuba (Küba) adasında hakiki harp sahneleri filmi almaya kalktılar. Lâkin muvaffak olamadılar. Çünkü devlet bu acalıp resim makinesinden şüphe ediyor ve casusluğa vesile teşkil etmesinden korkuyordu. Film operatörleri Cuba'dan hudut haric edildi. Maamafih onlar bu halden yılmadılar. Kubadan kapı dışarı edilen film operatörlerinden biri olan Amet adlı birisi, New-York'a döner dönmez hemen evindeki banyoya su doldurdu. Ufacık tahta gemilerle, Cernera'nın gemilerinin Santiago önünde batırılışını çevirdi.

Rivayetlere (bilhassa bay Ferri-Pisani'nin anlattıklarına) inanamak icap ederse, sonradan İspanyollar, sessizce bu filmün bir kopyasını satın alıp kâhramanlıklarının misali olmak üzere askerî arşivlerine koymuşlarımış..

Lâkin bu hâdiseler, Amerikan filmcilerine mükemmel bir ders vermişti. Evlerinden dışarıya çıkmadan Cenup Afrikadaki Boer'lerle İngilizlerin harplerine dair filmler çevirdiler ve seyircilerinde şiddetli bir İngiliz aleyhdarlığı bile uyandırdılar. Arada bir seyahate de çıkmıyor değillerdi. Meselâ 1899 da Alaska'da altın madenleri keşfedildiği zaman, bu madenleri işletecek olan şirket, oraya işçi çekebilmek için şimaldeki hayatın cazilerini gösteren propagandâ filmleri çevirtti.

Artık Amerikan filmünde göttükçe Amerikalılık karakteri ve çeşnisi kendini göstermeğe başlıyordu. Bu cümleden olarak sinema dünyasının ilk uzun filmünü de çevirdiler. 700 metre boyunda olan bu filmün mevzuu hel-bette... dinî idi. Amerikan halkının dindarlığı, gözle görülür bir halde idi, o halde henüz dokunulmamış olan bu sahayı boş bırakmakta mâna var mıydı? Lumière kardeşlerin Amerika mümessili olan Hurd'ü, Almanyaya Oberammergau'a (Oberammergau) göndererek, orada her yıl oynanması mutat olan dinî Passion oyununu filme aldrttılar. Filmün kazandığı rağbetün emsalsiz olduğu görülmüşce Eden-Musee'sinin müdürü, evinden ayrılmadan bu tipte bir film daha çevirmeği düşündü ve eser yüksek bir Amerikan binasının damında sessiz sadasız hazılandı. Vâkıa bu hile hemencecik meydana çıkmadı değil.. Lâkin görmekte olduğu rağbet, bu yüzden azalmak şöyle dursun, bilâkis fevkalâde arttı.

Maamafih bu dinî filmler, sinemaya karşı çekingen duran mutaassıp bir kısım seyircileri de yola getirmek için çevrilmişlerdi.

Amerikan filmlerinin mevzuları sadece din sahasına takılmıyacaktı. Bu tecrübelerden sonra 1903 de vatani bir film daha yapıldı. Hemen aynı sırada Porter, Ame-

İLK FİLMERDEN SAHİNELER : Solda, Hollywood'da ilk defa olarak 1907 yılında çekilmiş olan Montekristo filminden bir sahne. Sağda Lumière kardeşlerin bahçelerinde alınmış olan meşhur satranç sahnesi. Foto'lar: Museum of Modern Art.

rıkan sinemacılığına yeni bir vecheye verecek olan ilk cınai tımnı yapıyordu. Bu filmin adı «The great Train Robbery — Ekspres Haydutluğu» idi. İşte Amerikanın ilk mevzulu ve 12-14 dakika süren filmi de budur. Sonradan çok meşhur olan Broncho Billy adlı sahte bir kovboy, daha bu filmde Garbi Amerika sahralarının meşhur haydut tipini canlandırmıştı. Broncho Billy bu filmde, ilk defa olarak bir tabanca tutuyordu ve rivayete göre, tabancasını seyircilere doğru tuttuğu zaman bütün salon, dehşet içinde ayaklanmıştı.

Ekspres hırsızlığı filminin gördüğü rağbet, bu sahada çalışmaya devam edilmesi icap ettiğini apaçık gösteriyordu. Nitekim, hemen arkasından «Büyük Banka Soygunu» çevrildi ve bunu da daha bir çokları takip etti. 1905 yılında Vitagraph şirketi bir «Raffles — Kibar Hırsız» bile çeviriyordu.

Halk, yavaş yavaş cınai filmlerin tadına ermeğe başlayıyordu. Sinema, Fransadaki inkişaf yoluna girecekti. Cinayetler, hırsızlıklar, polis ve haydut kovalamacıları birbirini takip edecekti.

Nitekim öyle oldu.

Berl yanda başka türlü bir inkişaf da kendini göstermeğe başlıyordu. Amerikanın büyük sermayedarları, sinemacılığa canbahane sahipliği veya atlı karınca müdürlüğü gibi aşağılık bir gözle bakar ve bu işe burun sokmaya tenezzül etmezlerken, küçük sermayedarlar arasında sinemanın adanmakıllı para kazandıran bir iş olduğu zihniyeti gayet çabuk yer edivermişti. O yüzden, sahasından memnun olmıyan, işindeki kazancı beğenmiyen bütün açığızler, işlerini güçlerini bırakarak, ellerindeki sermaye ile sinema sahasına el atmaya başlamışlardı...

Böylece Chicago, New-York ve Saint Louis bit pazarlarında ne kadar kurnaz eskici varsa hepsi, kapağı sinema sahasına attılar..

Eski kürkler alıp satan Marcus Loew, dükkânını başka birine devrederek bir projeksiyon aleti satın aldı ve panayıır panayıır dolaşmaya başladı. Sonradan biraz para daha buldu ve bir yere yerleşerek bir iki sinema salonu işletmeğe koyuldu. Nihayet yine kendisi gibi bir kürkçü ve yarı eskici olan Adolphe Zukor ile ortak oldu ve bu iki ortaşa, az geçmeden William Fox adlı üçüncü bir eskici katıldı.

Carl Laemmle adlı küçük bir esvab satıcısı, günlerden bir gün Wisconsin'deki küçük kasabasını terk ederek Sıkago'ya geldi. orada bir sinema salonu kiraladı. Lâkin on metelik verip içeriye giren müşterilerin hiç değilse bir ceket aşırıp götürmeden, sadece beyaz perdedeki tıtrek resimleri seyretmekle iktifa eylediklerine senelerce

nayret etmekten geri kalmadı.

Kansas-City'li bir itfaiye neferi, seyircilerini hileli bir şimendifere bindirip beyaz perdede oynattığı manzara filmleriyle onlara, dünyanın dört bucağını gezdikleri hissinin vererek zengin oldu. 1905 senesinde açık göz bir tüccar, bir dükkân kiralıyarak cephesine kocaman reklâmlar astırdı. 5 metelik mukabilinde 20 dakika film seyrettiriyor ve sabahın sekizinden gece yarısına kadar fâsılasız bir surette sinema gösteriyordu.

Nihayet sinema, öyle ucuz, öyle popüler bir eğlence haline geldi ki bu salonlara Nickel-Odeons adını verilmeğe başlandı. Odeon eski Yunancadan alınma bir kelimeydi ve tiyatro demekti. Nickel de Amerikada halk ağzında beş meteliklik paraya verilen isimdi.

— Arkası var —

Yusuf Vehbi

(7 Ocak 1870 - 10 Eylül 1930)

(Cevhere) ve (Karar saati) gibi piyesler, çok kuvvetlidir. Ayrıca (İstanbullu Damad) komedisi de gayet neşeli, ve muvaffak olmuş bir eserdir.

Cevhere filmini, aynı zamanda zengin rövürlü süslerken, İstanbullu Damad filmi de kısmen İstanbulda ve kısmen Kahirede geçen enfes bir komedi mevzuuna sahip bulunuyor.

İstanbullu seyircileri fazlasıyla teshir eden «Fukara Çocukları» filminin hem senaryosunu Yusuf Vehbi hazırlamış, hem de eserin rejisörlüğünü yaptıktan başka, başrolünü de kendisi oynamıştır.

Yusuf Vehbinin filmleindeki teknik ve kalitenin, diğer Mısır filmlerine nisbetle bir hayli yüksek olduğunu helbette okuyucularım da sezmişlerdir.

Selâmi Münir Yurdatap

YENİ FİLMLER

sinematek.tv

FLIGHT FOR FREEDOM

(Hürriyete uçuş)

Stüdyosu: RKO-Radio Pictures

ÖZÜ: Bu filmde birkaç sene evvel bir kazaya uğrayarak kaybolan meşhur Amerikalı kadın pilot Amelia Earhart'ın hayatını canlandırmak ve bir kadın pilotun kahramanlıklarını seyircilere yeniden yaşatmak istenmiştir.

Rosalind Russell bu filmde kadın pilot Amelia Earhart'ın rolünü yapıyor ve hayatını temsil ediyor. Filmin başka hiçbir hususiyeti yoktur. Kaybolmuş olan kadın tayyareci bütün araştırmalara rağmen bulunamamış ve akıbeti meçhul kalmıştı. Filmde de meçhul kalmaktadır. Yalnız R K O şirketi, pek o kadar sadıkane olmıyarak bu enteresan hayatı filme almış ve başka da bir gaye takip etmemiştir. Bu filmde kadın pilotun sevgilisi rolünde Fred MacMurray var. Her ikisi de rollerinde iyidirler. Aynı filmde mühim bir rol alan Herbert Marshall, her zamanki gibi kuvvetlidir. Filmde Amelia'nın hakiki hayatına pek okadar uyulmadığı ve heyecan verici sahnelerle fazla ehemmiyet verildiği için bu filmin biografik kıymeti olmamakla beraber heyecanlı ve sürükleyici bir eser olduğu da muhakkaktır. Genç seyirciler üzerinde büyük bir tesiri olacağı ve çok hoş gideceği muhakkak olan bu eserin enlzensen ve çekiliş bakımından mükemmel bir halde olduğunu söylemek lüzumdur. Uçuş sahneleri de tayyarecilik tekniği bakımından çok muvaffakiyetlidir. Herhaide üzerinde fazla durmaya değer bir eser değil.. büyük bir sanat kıymetli de aranamaz.

KRİTİK: Heyecanlı filmleri sevenler için tavsiyeye değer. sürükleyici bir tayyarecilik filmi.

ASSIGNEMENT IN BRITTANY

(Brötanyadaki Vazife)

Stüdyosu: Metro-Goldwyn-Mayer
Rejisörü: Jagues Tourner

ÖZÜ: Memleketi uğrunda bınbir tehlikeye göğüs gererek maceraya atılan genç bir (Hür Fransa) askerinin başından geçenler.

Film, Fransız artisti Jean Pierre Aumont'un Hollywood'a gittiğindenberi büyük bir merakla beklenen ilk filmidir. Artist, hakikaten üzerinde durulmaya lâyık bir muvaffakiyet gösteriyor. Kısa bir zamanda öğrenmiş olduğu İngilizceyi ise cidden güzel konuşmaktadır. Mevzu kısaca şöyle hulâsa edilebilir:

Joan Pierre Aumont. Fransanın Brötanya eyaletinde doğmuş bir Fransız gencinin yerine geçerek oranın bir şehrine casusluk vazifesıyla gönderilen bir Fransız subayıdır. Aumont'un yerine geçtiği asker İngilizlere esir düşmüş ve allesi, sevgilisi ve oturduğu yer hakkında kendisinden malûmat alınarak Jean Pierre Aumont onun yerine yola çıkarılmıştır. Bu suretle hiç bilmeyeceği bir şehre giden genç Fransız subayı, başlangıçta epeyi zorluk çekiyorsa da sonradan vazifesini muvaffakiyetle başlıyor ve tekrar İngiltereye dönüyor. Sevgilisi rolünde yeni artistlerden Susan Peters var. Rahip rolünde Richard Worf oynamaktadır. Her ikisi de gayet güzel oynuyorlar. İsveçli yeni artistlerden Sign Hasso da bu filmde rol almıştır. Film hem sürükleyici, hem terbiyevi denecek kadar vatanperverane ve güzel bir eserdir.

KRİTİK: Heyecanlı olduğu kadar akıcı ve görülmeğe değer, güzel bir film.

SO PROUDLY WE HAIL

(Şerefimizle dayanıyoruz)

Stüdyosu: Paramount
Rejisörü: Mark Sandrich

ÖZÜ: Bataan harp cephesinde Amerikan gönüllü hastabakıcılarının kahramanlıkları.

Bu film, mevzuu bakımından pek enteresan olmıyabilirdi, eğer kadınları bize büsbütün başka bir cepheden göstermeseydi... Halbuki burada kadın basit bir aşk kuklası halinde değil, vatan uğrunda döğüşen, çarpışan fakat bütün bu kahramanlıklarına rağmen kadınca hususiyetlerini kaybetmiyen bir varlık halinde görüyoruz. Burada kadınlar, harpte kendilerine düşenden daha fazla iş yaptıklarını gösteriyor ve seyirciyi takdir ve hörmet duyguları içinde bırakıyorlar. Filmi seyrettikten sonra ister istemez: «İşte kadın böyle olmalı» deniyor.

Film, gönüllü hastabakıcıların Bataan cephesine hareket ederken ıllmandan ayrılışları sahnesiyle başlamaktadır. Bundan sonra harp sahnelerine çok ehemmiyet verilmiş ve hava bombardmanları filmde büyük bir yer almıştır. Bu itibarla filmin en sakın sahneleri, ilk sahneleridir. Ondandı sonra artık Pearl Harbour baskını ve bombardmanlar, arka arkaya gidiyor. Hastabakıcılar, Corregidor'e kaçıyorlar. Bunlardan biri olan Claudette Colbert, teğmen George Reeves'le evlenmiştir. Fakat çaresiz kocasını bırakarak yola çıkıyor. Burada Plaudette Goddard, belki de kendine yakışan ilk rolündedir. Veronica Lake de kendi rolünde harikulâdedir ve fedakâr bir arkadaş tipini mükemmel surette yaşatmaktadır. Sonny Tufts adlı yeni genç de bu filmde iyi bir rol almıştır.

KRİTİK: Harp, bombardman, aşk ve sanat, çok güzel bir film.

ANSİKLOPEDİSİ

sinematek.tv

THIS IS THE ARMY

(İşte ordu)

Stüdyosu: Warner Bros.
Rejisörü: Michael Curtiz

ÖZÜ: Adının ciddiyetine bakarak bu eseri askerî veya harp filmi sanmamalı. Film, müzikal bir revü ve 1918 ve 1943 yıllarında askerlik yapan gençlerin tertip ettikleri müsamereler arasında mukayeseli bir etüt yapılarak, bol müzik, atraksiyon ve dansla seyirciye eğlenceli vakit geçirtmek gayesini gütmektedir.

Filmin başlıca hususiyetlerinden biri, Warner kardeşler stüdyosunun filmin hasılatını tamamen Amerikan ordusuna teberru etmeleridir. Doğrusunu söylemek icap ederse revü çok orijinal fikirlerle hazırlanmış enteresan bir eserdir. Bu filmde yüzlerce Hollywood şöhreti, yıldızlar, müzisyenler rol almış bulunuyor. Bunlar arasında Ronald Reagan, Alan Hale, George Murphy, Joan Leslie, George Tobias, Charles Butterworth, Rosemary De Camp, Frances Langford, Gertrude Nissen, Kate Smith ve daha birçokları bu filmde görülen meşhurlardır. Müzik, bilhassa meşhur Amerikalı bestekâr Irving Berlin'in 1918 te bestelediği birçok askerî marşlara ve şarkılara dayanmaktadır. Filmin çevrilmesinde çalışmak üzere Amerikan ordusundan birçok er de stüdyoya getirilerek kendilerinden istifade edilmiştir. Hasılı, vatani bir gayeye hizmet eden bu filmin güzel olmasına uğraşmış ve muvaffak da olunmuştur.

KRİTİK: Beğenilecek bir müzikal film.

NEW-YORK TOWN

(New-York şehri)

Stüdyosu: Paramount
Rejisörü: Al Santley

ÖZÜ: Genç bir taşralı kızın zeki ve iyi kalbli bir büyük şehirliden, daha doğrusu bir Nevyorkludan hayatı öğrenmesi.

İşte yepyeni janrda hazırlanmış ve çevrilmiş güzel bir eser daha... (Veda pusesi) filminde seyretmiş olduğumuz Mary Martin burada da baş rolde.. fakat buradaki muvaffakiyeti çok daha üstün ve başarısı da çok daha yüksek. Herhalde, iki film arasındaki fark da büyük. Denebilir ki Mary Martin, şimdiye kadar hiç bir filmde, bu son filmde gösterdiği kudreti gösterememiş bu kadar yüksek bir sanatkar olabileceğini meydana koyamamıştır. Burada taşralı Mary'yi fena yollara sürüklenmekten kurtaran New-York'lu genç rolünde sevimli Fred Mac Murray'yi görüyoruz. Kendisi bir fotoğrafçı rolündedir ve Akim Tamiroff ile beraber bir pansiyonun ucuz en üst katında oturuyor. Derken Mary ile tanışıyorlar. Mary'yi evine getiriyor. Fakat sonradan bir meseleden dolayı genç kızla araları açılıyor. Mary, zengin bir adamın oğlu olan Robert Preston'la evlenmek niyetinde olduğunu açığa vuruyor. Akim Tamiroff ve arkadaşı Lynn Overman'ın aracılığıyla tekrar barışıyorlar. Onlar çıkıyor tahtlarına, biz de çıkalım kerevetimize...

KRİTİK: Güzel bir mevzu. Artistler çok iyi, rejî harikulâde muvaffak.

THE CONSTANT NYMPH

(Ebedi su perisi)

Stüdyosu: Warner Bros.
Rejisörü: Edmund Guldin

ÖZÜ: Filmin mevzuu Margaret Kennedy adlı meşhur Amerikan kadın muharririnin aynı adı taşıyan romanından alınmıştır. Bir genç kızın bir müzisyenle olan derin aşkını anlatıyor. Bu film, hemen kâmlen kadın seyirciye hitap eden romantik bir eserdir. Kadın seyirciler, bu filmi seyrederken heyecan ve kederden hüngür hüngür ağlıyacaklardır. Fakat erkekler, bu filmi belki de biraz hayata uymaz, hattâ martaval telâkki edeceklerdir. Maamafih güzel çevrilmiş ve iyi bir eserdir. Mevzu, küçük yaşındanberi sevdiği ve fakat bir türlü aşkını anlatamadığı bir müzisyenin, başka bir kadınla evlenmesi üzerine nihayet aşkını sevdiği adama açan ve fakat bu işte çok geç kalmış olan bir genç kızın elemelerini hulâsa ediyor. Roller, son derecede kuvvetli artistlere verilmiştir. Genç kız rolünü Joan Fontain yapıyor, ve tabii bu rolde erişilmez bir kudrele oynamaktadır. Denebilir ki insan, filmin iki kuvvetli artistini seyretmeğe doyamıyor.. çünkü müzisyen rolünde de Charles Boyer, harikulâde bir şahsiyet yaratmaktadır. Boyer'ın evlendiği kadın rolünde Alexis Smith de çok iyidir. Zaten mevzuun durgunluğunu, bu kuvvetli artist ekibi gidererek filmi sürükleyici bir hale getiriyor.

KRİTİK: İyi anlatılmış bir aşk hikâyesi. Güzel bir film ve harikulâde artistler.

Her Şey Vatan için

— 14 —

Clive, sevgilisini görünce soluk dudaklarını oynatarak:

— Merhaba, Prue, dedi. Nasılsın?

— Sen nasılsın, Clive? İyl oldun artık, değil mi?

— Çok şükür, iyi oldum. Belki yarın, öbürsü gün çıkarım. İlk işimiz evlenmek olacak, değil mi, Prue? Sonra güzel bir ev tutacağız... Artık bütün acıları unutacağız... Mes'ut bir hayat yaşayacağız... Çocuklarımız olacak, tam altı tane!

Genç kız gülümsedi:

— Çok değil mi?

Sonra onun, başının altındaki yastığı düzelterek:

— Fazla konuşma, canım, dedi. Yorulursun. Dediklerinin hepsi olacak. Yalnız sen şimdi istirahat etmelisin... Hastabakıcı Clive'a yiyecek getirmişti ve:

— Müsaade ederseniz Miss Cathaway sizi artık yalnız bırakışın, dedi. Kendinizi değilse bile, onu düşünmelisiniz. Onun da sizin kadar istirahate ihtiyacı var.

— Tekrar gelirsin, değil mi, Prue?

— Gelirim...

Ertesi sabah, Clive'in yanına geldiği zaman hastabakıcıyı karyolanın baş ucunda buldu.

— Siz gidin, dedi, hastaya ben bakacağım.

Clive'in dudakları bugün biraz daha soluktu ve daha zayıf bir sesle konuşuyordu.

Biraz sonra içeri giren Dr. Cathaway kızını orada görünce ona, hiç de memnun olmamış gibi baktı. Prudence, babasının gözlerinde hissettiği endişeden şaşırılmıştı. Başını onun gözlerinden hastanın gözlerine çevirdi: Ondaki bakışın bir gün evvelkine nazaran daha sönük olduğunu ancak o zaman farkettil.

Üçüncü gün, Prudence'in hastanın odasına girmesine mâni olmadılar. Fakat bunda, bir müsamahadan ziyade, ne yapılsa fayda vermeyecek zamanlara mahsus bir ümitsizlik okunuyordu. Genç kız, içeri girince, Clive'in gözleri kapalı olduğunu gördü. Yüzü bitkin bir hal almış olan delikanlı, biraz sonra gözlerini araladı. Fakat Prudence'in dudaklarında hazırladığı tebessüm yarım kaldı: Clive onu görmemiş, gülümsemesine mukabele etmemişti.

Dr. Cathaway içeri girdiği zaman evvelâ hastaya, sonra kızına baktı ve:

— Gitsen daha iyi edersin, Prue, dedi. Buradasın, ha değilsin, farkında değil ki! ve artık bir daha farkında da olamayacak...

Fakat Prue cevap vermedi ve gözlerini hastanın ti-

zerine dikerek hareketsiz ona bakmaya başladı. Gözlerinin onu değil, uzak hatıraları, sönen ümitlerin hayallerini gördüğü anlaşılıyordu.

Odanın içi gibi dışarı da yavaş yavaş kararırken tehlike düdüklüğünün çaldığı duyuldu. Prudence kalktı ve lâmbayı söndürdü. Hastanın başı ucundaki sandalyesine gelip tekrar oturdu.

Dışarıdan bomba sesleri, tayyare gürültüleri duyuluyor, hastahänenin camlar sallanyordu. Yakına düşen bir bomba ile bütün bina, yıkılacakmış gibi earsıdı ve odanın kapısı açıldı. Elinde mavi bir fenerle içeri giren hastabakıcı:

— Çabuk! Diye bağırdı, aşağıya, sığınağa inin! Bütün hastaları indiriyoruz. İnemeyecek vaziyette olanları karyoların altına koyacağız.

Prudence bu ihtarin Clive hakkında yapıldığını anladı:

— Karyolanın altına mı koyacaksınız? diye sordu.

— Evet. Hiç olmazsa şarapnelle yaralanmalarına mâni olur.

Prudence:

— Hayır, dedi. Burada böyle bir şey yapmanıza müsaade edemem...

Genç kız, sevgil hastasının, son nefesini karyolanın altında vermesine razı olamıyordu.. Hastabakıcı öteki koğuşlara da aynı şeyi haber vermek üzere kapıdan uzaklaştı. Prudence hastanın elini tuttu ve nabzını saymaya başladı. Hakikatte saymıyordu, hattâ parmakları arasındaki eli bile hissetmiyordu. Çünkü içinde his ve düşünce namına bir şey kalmamıştı. Karşısında sönen hayatla beraber onun da içinden bütün hayatı çekiliyor gibi idi.

Sonra, hastanın kolunu yorganının altına koydu. Elini uzatarak yan başından çantasını aldı, içinden fenerini çıkardı ve Clive'in yüzüne tutarak üzerine doğru eğildi.

Bu yüz, Clive'in yüzü değildi. Bu, ölmek üzere olan bir adamın yüzü idi. Halbuki Clive —onun sevdiği delikanlı, genç asker— sağdı, hayalinde ve hakikatte bütün canlılığı ile yatıyordu.

Karyolanın baş ucundaki kâğıdı aldı ve fenerin hafif mavi ışığı altında şunları yazdı:

«2.17 de öldü.»

Dışarda bombardman ve tayyare gürültüsü kesilmişti. Yalnız, uzaklaşan bir yağmur bulutunun arkasından duyulan gök gürültüleri gibi, uzaktan uzağa top sesleri işitiliyordu.

Prudence ayağa kalktı ve kâğıdın üzerine yazdığı son kelimeyi tekrar ederek odadan dışarı çıktı:

— Öldü...

Prudence ertesi sabah hastahanedен sokağa çıktığı zaman, başka bir şehre gelmiş gibi oldu. Akşamki bombardman şehrin o kısmını bir harabeye çevirmişti.

Fakat, kıza bu hissi veren başka bir şey daha vardı. Onun için dünya tamamiyle değişmişti. Yalnız bu değişiklik onu daha imanlı bir hayata sürüklüyordu. Ve o karşısında açılan yeni hayata tek başına gitmiyordu.

Derin bir nefes almak için durup başını yukarı kaldırdığı zaman, kalbinin heyecanla attığını duydu. Ellni göğsüne götürdü ve orada yeni bir hayatın canlanmakta olduğunu hissetti. Bunu kimse bilmiyordu. Orada Clive'in çocuğunu taşıdığını kendisinden başka kimse bilmiyordu.

Prudence bir an durdu ve düşündü ve o zaman, Clive'i bütün hayatınca muazzep eden acıyı duydu: Babasızlık acısı. Şimdi, onun ızdırabını pek yakından hissediyor ve onu vaktiyle anlayamamışken şimdi anlıyordu. Kaderin müstehzi bir cilvesi olarak çocuğu da, babası gibi, babasız olarak dünyaya gelecekti...

Prudence, elin göğsü üzerine bastırarak:

1921-1935

Muhlis Sabahattin

(3 üncü s. bileden devam)

İlk operetim olan Çaresazı işte bu şartlar altında o zaman yazdım. (Bu operetim, ilk sahne eserim olmasına rağmen, ikinci eserim bulunan "Dersaadet" isimli bir revü'nün sahneye konulmasından takriben üç yıl sonra temsil edilmiştir.)

İşte bu şartlar altında yetişen ve yukarıda bizzat işaret ettiği ruhi bir hasletin tesiriyle, operet bestekârlığını deneyen Muhlis Sebahaddin; Dikran Çuhacıyanı takip eden yarım asırlık bir uzun süküttan sonra rastlayabileceğimiz ilk modern bestekârı; daha doğrusu, Dikran Çuhacıyan'ın Osmanlı olduğu gözönünde bulundurulursa, ilk modern türk bestekâridir. Muhlis Sabahaddin, bestekârlarımız arasında, sahne eseri vermek hususunda, denilebilir, ki hemen hemen en velüt olabilmış bir simadır. Sahne eserleri haricinde de faaliyet göstermiştir. Pek taammüm etmemiş olmasına rağmen, bu sahada tecrübe mahsulleri meyanda; Küşadiye, Mehtabiye, Hasret, Mehmet onbaşı gibi karakteristik konser eserleri bilhassa kayde değer. Muhlis Sebahaddin'in musikiimizde, bir mahalli heva, kendi iç dünyamızı yaratmak istediği muhakkaktır: (Bir çok salâhiyetli zatlar bizim, klâsik alaturkamızın armonize edilemediği üzerinde mutabık kalmışlardır. Halbuki, alaturka musiki armoni kabul edebilir. Klâsik kompozisyonlar yapmak hususunda bestekârlarımız, nedense, yürümüyorlar. Bu vazife, yani: armoniyi hazım ve kabul edebilecek, eser yaratmaksa, bestekârın işidir. Ben bu tarzda eser tecrübe ettim. Hattâ Şehir Tiyatrosunda oynanmış olan Aşk Mektebi isimli operetimde, sırf alaturka bazı parçaların armonize edilebilmiş olduğunu görmek kabildir. Bilhassa konser için yaptığım bazı kompozisyonlarım vardır, ki senfonik orkestralar tarafından mükemmelen çalınabilir. Profesör Mersenne tarafından aranje edilen bu tarz tecrübe mahsullerinin, aranjmanı gayet yumuşak olarak kabul ettiği görülür.)

Muhlis Sabahaddin; konser eserleri, sahne musikimiz sahasında faal olduktan başka, birçok yerli filmlerin bestelerini yapmak suretiyle, film sanayiiimize de girmiştir. Bu sahadaki çalışmalarının mahsulü olarak: (Karım Beni Aldatırsa, Söz Bir Allah Bir, Milyon Avcıları filmlerini zikredebiliriz. Bestekârın, 25 yılı dolduran îzaliyetinin mahsullerini kabarık bir bilânçoda toplamak kabildir. Bizzat Muhlis Sabahaddin; bu mahsulleri üç devrede mühtalea etmekte ve eserleri muhtelif janrlara ayırmaktadır:

1917-1920

Çaresaz: Operet

Hilâliahmer çiçeği: Rövü

Büyük Ateş: Müzikal piyes

Aşk ölmez: Müzikal piyes

Zühre: Feerik operet

Satırcadeler: Müzikal komedi

Zehra: Müzikal komedi.

-- Fakat, dedi. Sen baban gibi olmayacaksın, yavrum. Bugün bütün İngiltere büyük bir imanla çarpışıyor ve sen bu imanın sonunda kazanılacak zafer günlerinde büyüyeceksin. Ben, benimle beraber sen, bu harpte yer almış bulunuyoruz, çünkü bugün her şeyin üstünde vatan mücadelesi geliyor.

Genç anne, göğsünü kalbine basturarak bunları düştürürken, kulaklarına uzaktan uzağa top sesleri geliyor ve Londra, kendisini müdafaa için kürekreyen bir arslan haliyle gözlerinin önünde canlanıyordu.

S O N

Ayşe: Opera komik

Gül Fatma: Millî operet

Asaletmeap: Fantezi operet

Monbey: Müzikal komedi

Haturım için: Müzikal komedi

Müteber Paşa: Feerik operet

Anam kayseri: Müzikal komedi

Perde arkası: Müzikal komedi

Kadınların beğendiği: Müzikal komedi

1936-1942

Aşk Mektebi: Operet

Efenin aşkı: Millî operet

Kerem Aslı: Skeç opera

Yerden göğe: Feerik operet

Muhasebeci Mütedil efendi: Müzikal komedi

Çingene aşkı: Rövü

Lâle devri: Rövü.

Sayısı yirmi beşe yaklaşan bu muhtelif janrdaki sahne eserlerinin hemen ekserisini bizzat yazdığı ve güftelerini hazırladığı da kayde değer. Daha ziyade şark melodilerini dinleten bütün bu sahne eserlerinde zaman zaman benzeyişler, tekrarlar bulmak da kabildir. Bu eserlerinden Ayşe, Kerem-Aslı ve Çaresaz operetlerini bizzat bestekâr tercih etmektedir. Muhlis'e göre: (Doğrudan doğruya millî motifleri ifade bakımından Efenin aşkı, Gül Fatma janrındaki eserler de, hususî bir mâna ifade eder.)

Muhlis Sebahaddin elli yıllık bir sükût ve kısırık devresinden sonra, ilk karşılaşılan modern türk bestekârı olmak mazhariyetini daima muhafaza edecektir.

Bürhan ARPAD

SİNEMAGAZİN RENKLİ ARTİST
KARTLARI 10 KARTPOSTAL PİR
POŞET İÇİNDE YALINIZ 75 KURUŞ.

Hedy Lamarr

(11 üncü sahife en devam)

gösterildi. Lâkin kocasının kıskançlığının doğurduğu rezale genç kadını öyle bezdirmişti, ki artık büsbütün sanat hayatından elini çekmeğe karar verdi. Nitekim, herkes de Hedy'nin unutulduğunu sanıyordu.

Bu sıralarda Amerikan filmcileri «Extase» in bir kopyasını seyrettiler ve genç kadını fevkalâde beğenerek kendisine hemen angajman telgrafları çektiler. Hedy, Mandl'dan boşandı. Bu sıralarda babası da ölmüştü. Hemen Hollywood'a hareket etti. Oraya varınca maziyle alâkasını tamamen koparmak için ilk iş olarak Kiesler adını attı ve Lamari adını aldı.

Orada ilk çevirdiği film, Charles Boyer ve Sigrîd Gurie ile beraber oynadığı «Algiers» dir.

Amerikalılar Hedy'yi çok beğenmişlerdi. Burada yeni bir hayat kurabileceğini anlayan Hedy, annesini de yanına aldırarak çalışmaya başladı. İlk sene sonunda ona Hollywood'un en güzel kadını adını takmışlardı. İlk filminden sonra M.G.M. tarafından angaje edilmiş ve 4 mart 1939 da film âmili Gene Markey'le evlenmişti. İkinci olarak çevirdiği filmde Robert Taylor'la birlikte oynadı. Son filmi de hepimizin bildiği gibi «Kenar mahalledir. Bu arada Hollywood'lu kocasından da ayrılan Hedy'nin İngiliz artistlerinden John Loder'le evlendiğini de son günlerde (Sinemagazin) de haber verdik.

Nihayet şunları da haber verelim: Hedy Lamarr 1.70 boyunda ve 50 kilo ağırlığındadır. Çok çık glyinen bir kadın olarak tanınan bu güzel yıldız, esvaplarının model desenlerini de kendisi çizmektedir.

● Charles Boyer Amerikada ve bütün dünyada pek beğenilen birçok film çevirdikten sonra nihayet, galiba film artistliği sahasını tamamen terkederek kendisini film amirliğine ve rejisörlüğüne verecek gibi görünüyor. Şimdi Universal'de prodüktör olarak ikinci filmi olan «Flesh and Fantasy» yi çevirmektedir. Bu filmde yanında yardımcı prodüktör olarak Julian Duivier var. Yukarıdaki resimde kendisini Robert Cummings' le konuşurken görüyorsunuz.

● Yeni bir komik çifti turetti. Aşağıda Olson ve Johnson adlı bu yeni komik çiftini yine yepeeni bir komik kadın olan Cass Daley'le birlikte görüyorsunuz. İlk çevirdikleri filmin adı «Crazy House — Çılgın Ev» dir. Resme bakılırsa, sahiden tımarhane gibi bir ev olacak. Bu filmin de Universal'de çevrildiğini ve bu ekibin bildiğimiz bütün komiklerini de değerli komikler olduğunu söylendiğini ilâve edebiliriz.

● Jon Hall, Marla Montez ve Turhan Bey artık birbirlerinden hiç ayrılmıyacak gibi görünen bir ekip teşkil ediyor. Yalnız Turhan Bey, bir ara M.G.M. de başka bir film çevirmek için ayrıldı. Maamafih tekrar Universale deneceği muhakkak. Yukarıdaki resimde John Hall'ü «Ali Baba ve Kırk Harami» filminde oynayan Ramsay Ames'le birlikte görüyorsunuz. Bu genç kız vaktiyle New-York barlarında dans yıldızlığı yapıyordu.

● Stüdyoların yorucu hayatı arasında böyle eğlenceli kaçamaklar olmazsa olmuyor. Aağıda Universal'ın yeni erkek

artistlerinden Brod Crawford'u, yine aynı stüdyonun dilber yıldızlarından Jane Frazee ile stüdyo bahçesinde bir bisiklet gezintisi yaparken görüyorsunuz. Jane vaktiyle sahnedeki sarık süvelerken sirket tarafından anjaje edildi. Brod ise sahneden filme geçmiş bulunuyor. Her ikisinden de çok şey beklenmektedir.

RESİMLİ FİLM HABERLERİ

CAN YOLDAŞI

KISA BİR MEKTUP

T. İNCİ (İSTANBUL) — Eğer «Kısa» dediğiniz buysa, acaba uzun yazdığınız zaman kaç sahife kâğıt kullanırsınız? Doğrusu merak ettim. Herhalde uzun mektuplarınız bir roman kadar olacak.. Maamafih hem türkçeniz, hem de yazınız güzel olduğu için, mektuplarınızın zevkle okunmasına imkân yok. Sonra derd de bu kadar büyük, insanın kafası da bu derecede dağınık olunca, uzun yazmasını da ne yapsın?.. Size tavsiye edebileceğim bir tek yol var. Bunu yapar, daha doğrusu başarabilirseniz, mes'ut olmamanıza imkân tasavvur edemem. Meesele şu: Bazı erkekler, hayatta her şeyin dümdüz bir yolda gitmesinden hoşlanmazlar. Önerlerine ne kadar üzüntü, ne kadar engel çıkarsa o kadar hoşlarına gider. Üzüntü onlar için âdeta hayatın tuzu biberi gibidir. Onu üzünüz. Fakat öyle ölçülü üzünüz ki hem bezmesin, hem de farkına varmadan aradığı üzüntü zevkini tatmın etsin.. Bu tavsiyeyi tatbik etmek güçtür. Dikkatli olmak lâzım. Nasıl üzeyim? dersiniz, size bir iki misal verebilirim: Kışkırtmak, lâkayt görünmek, alâ-kadar olmamış gibilerden bir tavır takınmak.. v.s. Benim aklıma gelenler bu kadar. Şimdilik hoşça kalın!

BÜYÜK DERD DEĞİL!

A.U.B. (ANKARA) — Derdinizi çok iyi anlıyorum. Lâkin hata ediyorsunuz gibi gellyor bana... Şimdiye kadar kendisine açılmamış olmakla çok iyi yapınız. Fakat ona karşı duyduğunuz alâka, acaba mukabele görüyor mu? Aşk, karşılıklı olduğu müddetce aşktır. Tek tarafısına kara sevda derler ve bu, bir hastalıktan ibarettir. Mektubunuzda, aşkınızın ne dereceye kadar mukabele gördüğüne dair hiç bir şey yazmamışsınız. Yoksa, sizin kendisini sevdiğinizin farkında değil mi? Eğer öyleyse hayatınız, baştan aşağıya bir vehme kurban etmek üzeresiniz demektir. Uçurumun kenarından kaçınız. İnsanın en büyük bahtıyarlığı, unutulabilmesindedir. Sizin gibi hassas ve sadık bir karakter için, yeryüzünde başka saadet imkânları mı yoktur? Bu satırları, canyoldaşı değil, sadece tecrübe yazıyor. Yeryüzünde tecrübeden daha büyük hoca olmadığına inanınız. Siz ölürseniz o bedbaht mı olacak? yook.. bir başkasını sevecek.. halbuki siz yaşadıkça onu elde etmeniz imkânı da var demektir. Ya izzetli nefsinizi kırmadan vaziyeti ona anlatmanın çaresini bulunuz, yahut da... Unutunuz.. başka yol, aklınıza gelmesin.. selâm!

MERAKA LÜZUM YOK!

P. GÜRDAL (BEYOĞLU) — Hiç merak etmeyin müsabaka kurasına girdiniz. Fakat şansınız yaver oldu da bir şey kazandınız mı? Orasını bilemiyorum.

AŞIK HEDY LAMARR'A

M. G. (ÜSKÜDAR) — Darılmayınız ama, bu dediğinizi yapmaya imkân yok. Her sayıda Hedy Lamarr'dan bahseder veya resmini basarsak, sayısı on binleri aşan okuyucularımız gık demezler mi? Maamafih fırsat düştükçe bu dilber Çekoslovakyalıdan da lâf açıyoruz. Siz de görüyorsunuz ya..

UNUTMAK!

A.R. DURAN (ÇATALCA) — Koponu unutulmuş olan sayıya rağmen müsabakaya doğru cevap gönderenlerin hepsi kuraya girmişlerdir. Sinemagazin koleksiyonunuzun eksik sayılarını idaremizden tedarik edebilirsiniz. Gelelim üçüncü derdimize: Seviyor ve sevmeği de istemiyorsunuz. Olabilir ya.. zaten hakiki aşkın da böyle zamanlarda belli olması lâzım. Fakat unutmaktan korkunayınız. Unutulmak tamamen insanca bir hasadır ve Tanrı bu hassayı insanlara, saadetlerini koruyabilmek için vermiştir. Meselâ eğer, bir gün öleceğimizi unutmasaydık da «ölüm» her dakika aklımızda olsaydı, hayatımızın tadı kaçmaz mıydı? Onun için hiç korkmayın, kolayca unutursunuz...

CAZBAND KIRALLARI

E. KOPUZ (ANKARA) — Biz, o yazımızda Harry James'in en meşhur trompetçilerden olduğunu belirttik. Maamafih o yazıda bir iki yanlış olmadı değil. Meselâ Count Basie için trompet denmişti. Halbuki kendisi piyanisttir. Bunun gibi Duke Ellington için de trompet denmişti. Halbuki o da aslen piyanisttir. Bunny Barrigan, Ray Noble o yazıda unutulmuştu. Fakat Harry Roy için, fikrinize iştirak etmiyoruz. Bu caz, o yazımızda adı geçen cazcılar arasında sayılacak soyundan değildir. Jimmy Dorsey, hem saksfonda, hem de klarinette iyidir. O yazımızı süsleyen resimde kendisinin klarinet çaldığını göreceksiniz. Yani, siz de haklısınız, biz de.. hatalarımızı itiraf etmekten çekinmeyiz. (Saadet gemisi) filmindeki orkestranın davulcusu, Buddy Rich'tir. Eskiden Artie Shaw orkestrasının davulcusuydu. Ve Amerikadan gelen haberlere bakılırsa bu senenin en iyi davulcusu olarak seçilmiştir. Davul üzerindeki D R inisialları Darsey-Rich'den kısaltmadır. Yanlış görmüş edgilsiniz. Hoşça kalınız.

NE ÇARE Kİ YANLIŞ!

S. KIZILTAN (ÖDEMİŞ) — Sinemagazin hakkındaki iltifatlarınıza teşekkür ederiz. Fakat müsabakamızın çözümlerinde yanlışımız var. 10 sayılı artist Olivia de Havilland değil Maureen O'Hara'dır. Bu yüzden kuraya giremediniz. Gelecek sefere daha şanslı olacağınızı umarım. Selâm.

ENTERESAN BİR MESELE

Ş.M.G. (ŞİŞLİ) — Sinemagazin hakkındaki iltifatınıza teşekkür ederiz. Derdimize gelince, güzel okunan ve anlaşılabilir mektubunuzdan çıkardığımız neticelere göre, sizin onunla konuşmanızı takip eden günden sonra, sizi kendisine çekliştiren olmuş olacak.. ve o kadar kuvvetle çekliştirmişler, ki kendisini tereddüde sevk etmişler.. fakat söylenenlere de tamamen itimat edememiş.. acaba bu söylenenler doğru mu? Bunu nasıl anlayabiliriz? diye düşünmüş. Sizin bulduğunuz çareyi bulmuş. Yani, işi zamana bırakmış. Fakat bir yandan da sizi sıkıca bir göz hapsine almak kararını vermiş.. epeyce tecrübesiz ve toy bir genç olduğu anlaşılıyor. Bu, onun hakkında fena bir not teşkil etmez. Size gelince, ne yapacaksınız? Hiç.. Temkinli bir surette bekliyeceksiniz. Tavrunuzu değiştirmeyecek. Ondandır gördüğünüz muameleye göre ayarlıyacaksınız. Size iltifat mı ediyor? Biraz çekinken kalarak siz de nazik olacaksınız. Sizi görmemezlikten mi geldi? Siz de onu görmeyeceksiniz. Bir mecliste karşılaştınız, soğuk davrandı. Siz de gayet lâkayt ve sanki orada o yokmuş gibi davranacaksınız. Yani, izzeti nefsinizden fedakârlık yapmayacaksınız. Sizin ilk hatanız, ilk davette onun söylediklerini fazla ve güler yüz göstermek olmuş.. fakat bu hata, ilk ve son hata olarak kalsın.. bu günlük bu kadar.

SINEMAGAZİN - Şimdilik ayda iki defa çıkar. sinema, tiyatro, moda ve salen revüsü.

Sahip ve Umumi Neşriyat Müdürü

E. R. UZMAN

İDARESİ: Ebussuut caddesi No.67
Sirkeci - İstanbul

ABONE

Yıllık 26 sayı - 650 kuruş
6 aylık 13 sayı - 225 kuruş

Yayıncı Her yıl 15 kuruş

sinematek.tv

SINEMA MAGAZIN

BOB HOPE